

Извјештај о екстерној евалуацији за:

Универзитет у Бањој Луци

ХЕААРС број: 01/1.92-6/18

Датуми посјете: 13, 14. и 15. март 2019. године

Локација: Бања Лука

Комисија за екстерну евалуацију:

- Проф. др Митар Перушић, представник академске заједнице у БиХ, предсједник,
- Проф. др Весна Бабић-Ходовић, представник академске заједнице у БиХ, члан,
- Проф. др Јозо Чизмић, међународни стручњак, члан,
- мр Сања Хајдуков, представник привреде и праксе, члан и
- мр Лејла Хаирлаховић, представник студената, члан.

Координатор: мр Душка Радмановић

Критеријуми евалуације: Стандарди и смјернице за осигурање квалитета у европском простору високог образовања – ESG (*Standards and Guidelines for Quality Assurance in European Higher Education Area - European Association for Quality Assurance in Higher Education, 2015*), Критеријуми за акредитацију високошколских установа у Републици Српској и БиХ, Критеријуми за акредитацију студијских програма првог и другог циклуса студија у Републици Српској и БиХ, Правилник о акредитацији високошколских установа и студијских програма Републике Српске

Садржај:

1.0	Апликација	3
1.1	Информација о процесу акредитације	3
1.2	Подаци о високошколској установи	3
1.3	Подаци о захтјеву	5
2.0	Екстерна евалуација	6
2.1	Претходне активности	6
2.2	Посјета високошколској установи	7
3.0	Мишљење о исходу екстерне евалуације	9
3.1	Оцјена квалитета по појединачним критеријумима	10
3.2	Извјештај о акредитацији студијских програма	19
3.3	Препорука за акредитацију	20

1.0 Апликација

1.1 Информација о процесу акредитације

Универзитет у Бањој Луци (даље: Универзитет) предао је пријаву за реакредитацију Универзитета и рецензију у сврху акредитације 16 студијских програма 23.04.2018. године Агенцији за акредитацију високошколских установа Републике Српске (даље: Агенција) која је заведена под бројем протокола Агенције 01/1.92/18. Пријава је предата у року предвиђеним претходним рјешењем о акредитацији Универзитета број 178/13 од 15.08.2013. године. Агенција је 26.04.2018. године актом број 01/1.3.92-2/18 затражила од Министарства просвјете и културе Републике Српске, као надлежног органа управе, провјеру легитимности рада установе, а истог дана актом бр. 01/1.3.92-1/18 од Републичке управе за инспекцијске послове податке у вези са вршењем инспекцијског надзора над Универзитетом. Министарство је информисало Агенцију да су за све студијске програме који су предмет рецензије у сврху акредитације издата рјешења и дозволе за извођење студијских програма, те да се у Министарству не води ниједан другостепени поступак у којем је жалитељ Универзитет у Бањој Луци. Републичка управа за инспекцијске послове обавијестила је Агенцију да су све мјере наложене од стране инспектора извршене.

Агенција је 30.04.2018. године са Универзитетом закључила Уговор за услуге рецензије студијских програма у сврху акредитације које ће Агенција извршити на основу:

- анализе усаглашености документације са законским захтјевима (легитимност захтјева), комплетности документације у односу на прописе Агенције, извјештај о проведеном аудиту са приједлогом мјера за унапређење, према важећим законским прописима Републике Српске и Босне и Херцеговине, као и правилима европских асоцијација у овој области и
- рецензије студијских програма у сврху акредитације са циљем утврђивања усаглашеност са захтјевима Стандарда и смјерница за обезбјеђење квалитета у европском простору високог образовања, БиХ – РС критеријума и процјена усаглашености структуре и садржаја студијских програма са утврђеним излазним профилима.

Уговором за услуге рецензије студијских програма у сврху акредитације као предмет рецензије дефинисани су сљедећи студијски програми:

- Архитектура,
- Ликовна умјетност,
- Економија и пословно управљање,
- Рачунарство и информатика,
- Српски језик и књижевност,
- Психологија,
- Општи наставнички – физичко васпитање и спорт,
- Производно машинство,
- Стоматологија,
- Биологија,
- Социјални рад,
- Аграрна економија,
- Право,
- Рударство,

- Шумарство и
- Хемијско инжењерство и технологије.

Уговором су дефинисане обавезе Универзитета и Агенције као и повјерљивост свих информација пружених у току поступка рецензије.

Агенција је спровела поступак одабира чланова комисије стручњака у складу са Правилником о акредитацији високошколских установа и студијских програма, те у складу са Законом о високом образовању Републике Српске, актом број 01/1.4.92-4/18 од 08.05.2018. године упутила Агенцији за развој високог образовања и осигурање квалитета БиХ захтјев за именовање Комисије домаћих и међународних стручњака за оцјењивање и ревизију квалитета и давање препорука о акредитацији (даље: Комисија стручњака) у сљедећем саставу:

- Проф. др Митар Перушић, представник академске заједнице у БиХ, предсједник,
- Проф. др Весна Бабић-Ходовић, представник академске заједнице у БиХ, члан,
- Проф. др Јозо Чизмић, међународни стручњак, члан,
- мр Сања Хајдуков, представник привреде и праксе, члан и
- мр Лејла Хаирлаховић, представник студената, члан.

Након вишемјесечне кореспонденције, те након што је од стране делегације Европске уније у БиХ дат рок да се акредитација мора довршити најкасније до 31.08.2019. године како не би дошло до одбијања свих пројеката у којима учествују универзитети из БиХ у склопу ЕРАСМУС + програма ЕУ, а имајући у виду да предложени састав комисије није оспорен у погледу избора стручњака са Листе, приступило се припреми посјете високошколској установи како би се започети поступак реализовао у задатим роковима. У међувремено је извршено и именовање комисије стручњака од стране Агенције за развој високог образовања и осигурање квалитета БиХ рјешењем број 05-33-1-102-5/19 од 12.03.2019. године.

Уговор за услуге акредитације високошколске установе закључен је 22.05.2018. године између Агенције и Универзитета гдје је дефинисано да су предмет евалуације систем обезбјеђења квалитета високошколске установе и студијски програми који су обухваћени поступком рецензије у сврху акредитације. Уговором су дефинисане обавезе Универзитета и Агенције као и повјерљивост свих информација пружених у току поступка акредитације.

Агенција је по запримању пријаве Универзитета за реакредитацију рјешењем број 01/1.4.92-6/18 за координатора поступка реакредитације Универзитета у Бањој Луци и поступка рецензије студијских програма именovala начелника Одјељења за осигурање квалитета и међународни сарадњу у Агенцији, мр Душку Радмановић.

1.2 Подаци о високошколској установи

Подаци о високошколској установи:	
Назив, адреса и е-маил адреса институције	Универзитет у Бањој Луци Булевар војводе Петра Бојовића 1А 78000 Бања Лука info@unibl.org
Интернет адреса	www.unibl.org
Назив, број и датум акта о оснивању	РЕПУБЛИКА СРПСКА – НАРОДНА СКУПШТИНА Закон о измјенама и допунама Закона о високом образовању (Службени гласник Републике Српске, Број 30/07)
Пореско-идентификациони број (ПИБ)	401017720006
Матични број додијељен од Републичког завода за статистику	01040251
Име, презиме и адреса (назив и сједиште) оснивача	РЕПУБЛИКА СРПСКА
Број и датум одлуке о именовању лица овлашћеног за заступање	Број: 02/04-3.733-1/18 20.03.2018. године
Број и датум дозволе за рад високошколске установе	07.23/602-3900/09, од 22.06.2009. год.
Број и датум дозволе за рад ван сједишта	07.23/612-625-2/10, од 12.11.2010. год.
Организационе јединице које се посјеђују и одговорна лица	<ol style="list-style-type: none"> 1. Академија умјетности, проф. др Санда Додик, 2. Архитектонско-грађевинско-геодетски факултет, проф. др Бранкица Милојевић, 3. Економски факултет, проф. др Станко Станић, 4. Електротехнички факултет, проф. др Бранко Блануша, 5. Машински факултет, проф. др Дарко Кнежевић, 6. Медицински факултет, проф. др Ранко Шкрбић, 7. Пољопривредни факултет, проф. др Златан Ковачевић, 8. Правни факултет, проф. др Жељко Мирјанић, 9. Природно-математички факултет, проф. др Горан Трбић, 10. Рударски факултет, проф. др Владимир Малбашић, 11. Технолошки факултет, проф. др Борислав Малиновић, 12. Факултет политичких наука, проф. др Здравко Злокапа, 13. Факултет физичког васпитања и спорта, проф. др Борко Петровић, 14. Филозофски факултет, проф. др Бране Микановић, 15. Филолошки факултет, проф. др Петар Пенда и

	16. Шумарски факултет, проф. др Војислав Дукић.
Контакт особа (за посјету)	Проф. др Страин Посављак, проректор
Број телефона	387 51 321 181

1.3 Подаци о захтјеву

Универзитет је уз захтјев за реакредитацију доставио попуњен апликациони образац који прати структуру стандарда и критеријума у односу на које се врши акредитација, самоевалуациони извјештај Универзитета, те осталу пратећу документацију која је хиперлинковима повезана с апликационим обрасцем (Статут, Правила студирања на I и II циклусу студија, Упутство за израду и побољшање студијских програма и др.). Истовремено, на обрасцу прописаном од стране Агенције је достављена посебна апликација и за свих 16 студијских програма пратећи одговарајуће стандарде и критеријуме, као и 16 самоевалуационих извјештаја и пратећа документација.

Студијски програми које је високошколска установа пријавила за акредитацију, а који су претходно прошли поступак рецензије:

Студијски програми пријављени за акредитацију		
Попунити за сваки студијски програм		Називи излазних квалификација треба да одговарају важећим класификацијама занимања.
Назив студијског програма:	Ниво студија	Назив(и) излазних квалификација
Архитектура	Први циклус	Дипломирани инжењер архитектуре - 240 ЕЦТС
Ликовна умјетност	Први циклус	дипломирани ликовни умјетник – 240 ЕЦТС, сликар, дипломирани ликовни умјетник – 240 ЕЦТС, графичар, дипломирани ликовни умјетник – 240 ЕЦТС интермедијални умјетник дипломирани графички дизајнер – 240 ЕЦТС
Економија и пословно управљање	Први циклус	дипломирани економиста, са додатком дипломе и знаком одсјека и усмјерења – 240 ЕЦТС
Рачунарство и информатика	Први циклус	Дипломирани инжењер електротехнике 240 ЕЦТС

Српски језик и књижевност	Први циклус	Дипломирани професор Српског језика и књижевности – 240 ЕЦТС
Психологија	Први циклус	Дипломирани психолог – 180 ЕЦТС
Општи наставнички – физичко васпитање и спорт	Први циклус	Дипломирани професор физичког васпитања - 240 ЕЦТС
Производно машинство	Први циклус	Дипломирани инжењер машинства – 240 ЕЦТС
Стоматологија	Интегрисани (I и II циклус)	Доктор стоматологије- 360 ЕЦТС
Биологија	Први циклус	Дипломирани биолог - 240 ЕЦТС, општи смјер Професор биологије - 240 ЕЦТС, наставни смјер
Социјални рад	Први циклус	Дипломирани социјални радник – 240 ЕЦТС
Аграрна економија	Први циклус	Дипломирани инжењер пољопривреде за аграрну економију и рурални развој - 180 ЕЦТС
Право	Први циклус	Дипломирани правник - 240 ЕЦТС
Рударство	Први циклус	Дипломирани инжењер рударства - 240 ЕЦТС
Шумарство	Први циклус	Дипломирани инжењер шумарства – 240 ЕЦТС
Хемијско инжењерство и технологије	Први циклус	Дипломирани инжењер хемијске технологије - 240 ЕЦТС

2.0 Екстерна евалуација

2.1 Претходне активности

Након прегледа достављене документације за рецензију студијских програма од стране Агенције, увидом у Листу домаћих и међународних стручњака за оцјењивање и ревизију квалитета и давање препорука о акредитацији високошколских установа, односно њихових студијских програма констатовано је да на Листи нема стручњака из свих научних области и поља којима припадају студијски програми пријављени за рецензију. Агенција је стога предузела мјере како би се обезбиједили стручњаци из свих адекватних научних области и поља и формирала Листу рецензената (<http://heears.com/index.php/sr/lis-r-c-nz-n>) која је листа отвореног типа с циљем континуираног допуњавања. Приликом одабира рецензената вођено је рачуна да се бирају међународно признати домаћи и инострани универзитетски наставници, научници или умјетници

који су бирани у звања у ужој научној области предметног студијског програма како би се дошло до што квалитетнијих рецензентских извјештаја. Од укупно 32 рецензента ангажована за рецензије 16 студијских програма Универзитета, 28 рецензената су били стручњаци из региона, док су четири били домаћи стручњаци. У шест случајева због објективних разлога дошло је до замјене рецензента.

Сви рецензенти су потписали изјаве о непостојању сукоба интереса, уговоре који их обавезују на професионално поступање и трајно чување свих информација стечених у поступку рецензије. Рецензенти су на разматрање добили попуњене апликационе обрасце студијских програма, самоевалуационе извјештаје, бројну пратећу документацију, Стандарде и смјернице за осигурање квалитета у европском простору високог образовања, Критеријуме за акредитацију студијских програма првог и другог циклуса студија у Републици Српској и БиХ, Правилник о акредитацији високошколских установа и студијских програма Републике Српске, образац упутства за рад рецензента који је представљао и чек листу рецензента, као и образац извјештаја о рецензији. Након достављања прелиминарног извјештаја, исте је разматрао стручни колегијум Агенције и прихватио извјештаје у првој верзији или евентуално тражио допуну извјештаја уколико нису били обухваћени сви захтјеви критеријума и стандарда.

Извјештаји рецензената студијских програма - Универзитет у Бањој Луци:

Р. бр.	Студијски програм	Број Извјештаја рецензије
1.	Социјални рад	01/1.4.92-3-1-2/18
		01/1.4.92-3-6-2/18
2.	Српски језик	01/1.4.92-3-2-2-2/18
		01/1.4.92-3-29-2/18
3.	Право	01/1.4.92-3-3-2/18
		01/1.4.92-3-5-2/18
4.	Аграрна економија и рурални развој	01/1.4.92-3-27-2/18
		01/1.4.92-3-28-2/18
5.	Архитектура	01/1.4.92-3-17-2/18
		01/1.4.92-3-18-2/18
6.	Биологија	01/1.4.92-3-11-2/18
		01/1.4.92-3-12-2/18
7.	Економија и пословно управљање	01/1.4.92-3-4-2/18
		01/1.4.92-3-32-3/18
8.	Хемијско инжењерство и технологије	01/1.4.92-3-19-2/18
		01/1.4.92-3-20-2/18

9.	Ликовна умјетност	01/1.4.92-3-7-2/18
		01/1.4.92-3-8-2-1/18
10.	Општи наставнички – физичко васпитање	01/1.4.92-3-25-2/18
		01/1.4.92-3-26-1-3/18
11.	Производно машинство	01/1.4.92-3-15-2/18
		01/1.4.92-3-16-2/18
12.	Психологија	01/1.4.92-3-30-2/18
		01/1.4.92-3-31-2/18
13.	Рачунарство и информатика	01/1.4.92-3-9-2/18
		01/1.4.92-3-10-2/18
14.	Рударство	01/1.4.92-3-23-2/18
		01/1.4.92-3-24-2/18
15.	Стоматологија	01/1.4.92-3-21-2/18
		01/1.4.92-3-22-3/18
16.	Шумарство	01/1.4.92-3-13-2/18
		01/1.4.92-3-14-2/18

Након довршетка активности са рецензијама студијских програма у сврху акредитације отпочеле су припреме Комисије стручњака у сљедећем саставу:

- Проф. др Митар Перушић, представник академске заједнице у БиХ, предсједник,
- Проф. др Весна Бабић-Ходовић, представник академске заједнице у БиХ, члан,
- Проф. др Јозо Чизмић, међународни стручњак, члан,
- мр Сања Хајдуков, представник привреде и праксе, члан и
- Лејла Хаирлаховић, представник студената, члан.

Комисија је на разматрање добила документацију Универзитета, попуњен апликациони образац, самоевалуациони извјештај, бројну пратећу документацију, извјештај из претходног поступка акредитације, извјештај о накнадним активностима предузетим између два циклуса акредитације, 32 рецензије студијских програма (укључујући и извјештаје и чек листе рецензента), те планове за унапређење студијских програма направљене на бази рецензентских извјештаја. Комисија је такође добила Стандарде и смјернице за осигурање квалитета у европском простору високог образовања, Критеријуме за акредитацију високошколских установа у Републици Српској и БиХ, Критеријуме за акредитацију студијских програма првог и другог циклуса студија у Републици Српској и БиХ,

Правилник о акредитацији високошколских установа и студијских програма Републике Српске, обрасце чек листе за члана комисије стручњака и образац извјештаја.

Агенција је организовала састанак Комисије стручњака 05.03.2019. године посредством интернет апликације за састанке gotomeeting којем су присуствовали координатор и сви чланови Комисије стручњака осим проф. др Весне Бабић-Ходовић која је била оправдано одсутна због раније преузетих обавеза. Том приликом Комисија је утврдила методологију рада и између осталог усагласила, поштујући акте Агенције и све релевантне прописе у Републици Српској и БиХ, да сваки члан комисије има обавезу да на основу анализираних документације високошколске установе попуни образац индивидуалне контролне листе која служи као подсјетник члану Комисије са питањима, запажањима и захтјевима за додатне документе за посјету установи. На истом састанку су договорене све појединости рада, усаглашено заједничко разумијевање захтјева стандарда и критеријума, након чега је Комисија усагласила План и програм посјете високошколској установи који је Прилог 2 овог извјештаја, а предвиђа посјету у трајању од три радна дана (укључујући и припремне, радне и састанке обуке Комисије). Такође, Комисија је потписала и индивидуалне изјаве о непостојању сукоба интереса.

Прије посјете Комисије за екстерну евалуацију, руководство и представници служби Универзитета у Бањој Луци су упознати са детаљима и током предстојеће посјете, те им је благовремено достављен План и програм посјете који је усаглашен са представницима високошколске установе те је договорен начин приступа и рада Комисије. Предмет екстерне евалуације је високошколска установа и студијски програми и то кроз процјену обављања основне дјелатности у односу на степен испуњености Критеријума за акредитацију високошколске установе у Републици Српској и БиХ и релевантних Европских стандарда и смјерница за обезбјеђење квалитета у високом образовању те кроз процјену студијских програма у односу на Критеријуме за акредитацију студијских програма у Републици Српској и БиХ, као што је наведено у Апликацији за акредитацију Универзитета у Бањој Луци.

Током састанка је усаглашен фокус на поједина питања, анализирани специфични утисци након прегледа апликације високошколске установе, начин вођења разговора, усаглашавање ставова на основу појединачних листа провјере, као и друга питања од важности за професионалан рад Комисије стручњака. Посебна пажња је посвећена извјештајима о рецензији пријављених студијских програма и извјештајима о унапређењу за сваки студијски програм. Чланови Комисије стручњака том приликом су саставили листу захтјева за додатну документацију коју је координатор прослиједила Универзитету како би припремили одговоре.

2.2 Посјета високошколској установи

Посјета високошколској установи заказана је за 13, 14. и 15. март 2019. године, те је План и програм посјете високошколској установи (даље: План посјете) који је доступан у Архиви Агенције, досије Универзитет у Бањој Луци, усаглашен са свим члановима Комисије стручњака и благовремено достављен високошколској установи како би се припремили релевантни саговорници свих заинтересованих страна. Планом посјете предвиђено је да током првог дана Комисија стручњака разговара са сљедећим саговорницима:

- менаџмент високошколске установе (седам представника, ректор, проректори, секретар и директор/менаџер),
- тим за квалитет и тим за припрему самоевалуационог извјештаја (шест представника),
- представници студентских служби, библиотека, правне службе Универзитета, рачуноводства Универзитета (18 представника),
- представници Одјељења за међународну сарадњу Универзитета (три представника),

- менаџмент факултета (декани, продекани, секретари, шефови финансија, водитељи студијских програма) студијских програма друштвених и хуманистичких наука (37 представника),
- академско особље студијских програма друштвених и хуманистичких наука (18 представника),
- студенти свих година студија првог циклуса студијских програма друштвених и хуманистичких наука (30 представника),
- представници привреде и праксе – свих 16 студијских програма (25 представника),
- представници дипломираних студената/алумни - свих 16 студијских програма (25 представника)

Током другог дана посјете са:

- менаџмент факултета (декани, продекани, секретари, шефови финансија, водитељи студијских програма) студијских програма техничких наука (24 представника),
- академско особље студијских програма техничких наука (14 представника),
- студенти свих година студија првог циклуса студијских програма техничких наука (20 представника),
- менаџмент факултета (декани, продекани, секретари, шефови финансија, водитељи студијских програма) студијских програма медицинских и биотехничких наука (12 представника),
- академско особље студијских програма медицинских и биотехничких наука (9 представника),
- студенти свих година студија првог циклуса студијских програма медицинских и биотехничких наука (17 представника).
- Обилазак ресурса Универзитета.

Током трећег дана посјете:

- Интерни састанак Комисије и презентација општих запажања и извјештаја Комисије.

Из наведеног је видљиво да је комисија током посјете разговарала са укупно 265 саговорника (листе учесника са потписима доступне у Архиви Агенције, досије Универзитет у Бањој Луци).

Након одржаних састанака и обављених разговора, чланови Комисије су на крају сваког радног дана одржали интерни састанак на коме су изнијели индивидуална запажања и утиске са појединих састанака, коментарисали добијене информације и анализирали рад комисије. Током дискусије сви чланови Комисије су се сагласили да Универзитет располаже изузетним људским и просторним ресурсима, те да су реални показатељи квалитета на вишем нивоу него што се то могло закључити из документације припремљене за акредитацију. О овим запажањима дате су и посебне препоруке у наставку извјештаја.

Комисија је током другог дана у оквиру обиласка ресурса посјетила одређен број студијских програма изабран методом случајног узорка водећи рачуна о томе да обухвати студијске програме из друштвених/хуманистичких, техничких и биомедицинских наука. Комисија је у пуном саставу посјетила студијски програм Стоматологија гдје је разговарала са академским особљем, студентима и запосленима на Денталној клиници која функционише у склопу студијског програма Стоматологија. Након заједничког обиласка Денталне клинике, с циљем што ефикаснијег приступа, комисија се подијелила у двије групе од којих је једна (проф. др Митар Перушић, мр Сања Хајдуков и мр Лејла Хаирлаховић уз пратњу проректора за наставу проф. др Страина Посављака) била задужена за студијске програме Производно машинство и Хемијско инжењерство и технологије, док је друга група (проф. др Весна Бабић-Ходовић и проф. др Јозо Чизмић у пратњи координатора мр Душке Радмановић) била у посјети студијским програмима Право и Економија и пословно

управљање. Обилазак је обухватао обилазак просторија у којима се одвија настава, рачунарских сала, лабораторија, библиотеке и студентске службе, увид у научне радове методом случајног узорка, разговор са представницима студијских програма (декани, продекани, професори, секретари, библиотекарски), као и са студентима који су се у то вријеме затекли на настави.

Након обиласка ресурса установе Комисија је закључила да се ради о веома доброј функционалној организацији простора и завидном нивоу капацитета. Сви детаљи и правни докази о испуњености законских услова за организовање и рад универзитета су презентовани у документацији достављеној у апликацији за акредитацију. Крај радног дијела посјете, разговори, обиласци и анализе, био је посвећен плановима и договору о начину презентације прелиминарног извјештаја. Након обављених разговора према раније утврђеном распореду чланови Комисије су одржали интерни састанак на којем су усагласили садржај и смјернице прелиминарног извјештаја са проценом стања и препорукама за унапређење, којим је наглашено саопштавање добрих и слабих страна, те основних препорука за унапређење по сваком критеријуму понаособ.

Током трећег радног дана посјете, 15.03.2019. године, на заједничком завршном састанку са представницима Универзитета, Комисија је усмено презентовала представницима служби и управи Универзитета Прелиминарни извјештај о вањској евалуацији. Током тродневне посјете вођен је записник који је доступан у Архиви Агенције, досије Универзитет у Бањој Луци.

3.0 Мишљење о исходу екстерне евалуације

Екстерна евалуација је урађена провјером нивоа испуњености захтјева ЕСГ стандарда, Критеријума за акредитацију високошколских установа и Критеријума за акредитацију студијских програма првог и другог циклуса студија.

Критеријуми за оцјену нивоа испуњености захтјева:

Ниво I – нема доказа или постоје дјелимични, непоуздани докази испуњења захтјева (потпуно ново или старо у организацији),

Ниво II – захтјев је планиран, постоји само на папиру и/или дјелимично спроведен,

Ниво III - захтјев је планиран, спроведен и прате се ефекти,

Ниво IV– захтјев је планиран, спроведен, прате се ефекти, са/без увођења сталних прилагођавања и побољшања на основу поређења са најбољима.

I	ВШУ не испуњава захтјев
II	ВШУ дјелимично испуњава захтјев
III	ВШУ претежно испуњава захтјев
IV	ВШУ у потпуности испуњава захтјев

3.1 Оцјена квалитета по појединачним критеријумима

А.1 Политика осигурања квалитета

Захтјеви ЕСГ стандарда 1.1 и РС/БиХ критеријума Т.1.1, Т.1.2, Т.1.3, Т.1.4, Т.1.5, Т.1.6

Добре стране:

Постоји Стратегија развоја Универзитета у Бањој Луци од 2017. до 2025. године која има за циљ да идентификује кључне стратешке правце који су засновани на реалним циљевима. Објављена је и доступна на веб страници Универзитета.

Стратегија је сачињена у складу са смјерницама датим у сљедећим актима: Закон о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, број: 73/10, 104/11, 84/12, 108/13, 44/15 и 90/16); Закон о научноистраживачкој дјелатности и технолошком развоју („Службени гласник Републике Српске“, број: 6/12); Стратегија научног и технолошког развоја Републике Српске 2017–2021. године; Стратегија развоја образовања у Републици Српској за период 2016–2021. године; Декларација о посвећености Европској повељи за истраживаче и Кодекс за запошљавање истраживача; Препоруке Стратегије „Европа 2020“.

Статут Универзитета је донио Сенат Универзитета у Бањој Луци, на 62. сједници одржаној 12. 04. 2012. године.

Стратегија осигурања квалитета, процедура за праћење и унапређење квалитета, као и обрасци за праћење показатеља квалитета садржани су у Систему квалитета на Универзитету у Бањој Луци из 2012. године. Објављена је и доступна на веб страници Универзитета.

Универзитет у Бањој Луци стратешке и оперативне циљеве, мисију и визију и планове операционализује кроз праксу израде годишњих програма рада.

Начин на који су заинтересоване стране учествовале у консултацијама с циљем израде ових докумената јесте да Ректор са проректорима дефинише приједлог Програма рада, чему претходи расправа проширеног колегијума. Усвојени приједлог Програма рада са проширеног колегијума иде на Сенат који такође расправља о усвојеном приједлогу. Тек усаглашени и усвојени приједлог који дође са Сената на Управни одбор Универзитета може бити усвојен као коначан Програм рада Универзитета.

Политика и процедуре унутрашњег система обезбјеђења квалитета уређени су Системом квалитета на Универзитету у Бањој Луци из 2012. године.

Постоји Процедура за праћење и унапређење квалитета из 2012. године која утврђује јединствен начин праћења, анализе и унапређења квалитета на свим организационим јединицама Универзитета. Она садржи прегледне опходне евиденције о квалитету и активности на унапређењу квалитета. Процедура утврђује и динамику извођења појединих активности те задужења, надлежности и одговорности особа по појединим питањима.

Највише тијело у систему квалитета Универзитета у Бањој Луци је Комитет за осигурање квалитета (КОК). Комитет за осигурање квалитета формиран је одлуком Сената, а задужен је да, поред осталог, припрема стратегије и политике квалитета и доставља их ректору и Сенату на усвајање. На нивоу Универзитета запослен је и координатором за осигурање квалитета, са задатком да обезбјеђује техничку подршку за КОК, да координира активности на осигурању квалитета са организационим јединицама, да прикупља, обрађује и анализира податке о осигурању квалитета, итд. Извршено је и именовање координатора квалитета на организационим јединицама (факултетима и Академији).

Студенти су активно учествовали у изради Стратегије кроз различита тијела која су разматрала нацрт стратегије у више наврата (ННВ, КОК или Сенат).

Систем обезбјеђења квалитета описан је следећим, међусобно повезаним документима: Стратегији за осигурање квалитета, Процедура за праћење и унапређење квалитета; Обрасци за праћење квалитета.

Међународна сарадња као поглавље је представљена у Стратегији развоја Универзитета у Бањој Луци за период 2017.- 2025. Детаљи међународне сарадње као међународни пројекти, споразуми, активности, програм рада, чланство у асоцијацијама, мобилност итд; се налази на сајту Универзитета под Сарадња.

Универзитет има Канцеларију за међународну сарадњу са професионално запосленим кадром, која пружа логистичку подршку међународним активностима Универзитета.

Највећи број реализованих међународних образовних пројеката на Универзитету су ТЕМПУС пројекти. Од 1996. године, Универзитет је учествовао у 89 ТЕМПУС пројеката које је финансирала Европска комисија. У том контексту, остварена је сарадња са свим универзитетима у Босни и Херцеговини, те бројним универзитетима из Европе. Одређени број академског особља и студената Универзитета били су, или су тренутно стипендисти различитих програма влада страних земаља (у највећем броју то су владе земаља чланица Европске уније, Сједињених Америчких Држава и Јапана). Остварени су бројни контакти и реализоване различите активности и пројекти са међународним организацијама, удружењима и центрима, те амбасадама у Босни и Херцеговини и амбасадама Босне и Херцеговине у иностранству. Неки од њих су: Европска комисија, Делегација Европске комисије у Босни и Херцеговини; ЕУ Инфо центар; Ерасмус+/ТЕМПУС канцеларијау Босни и Херцеговини, Савјет Европе, ОЕБС, Њемачка агенција за академску размјену (ДААД); Универзитетска агенција франкофоније (АУФ); Агенција за развој САД (УСАИД); Агенција Организације уједињених нација за развој (УНДП); Француски културни центар, British Council и други.

Факултети/Академија умјетности редовно, барем једном годишње, у оквиру своје матичности, организују конференције на којима се разматрају актуелна питања која се тичу наставног, умјетничког, стручног и научног карактера. У раду ових конференција учествују и бројни гости са универзитета из земље и иностранства, чиме се додатно доприноси успостављању партнерских односа између високошколских установа.

Основни механизам за подстицање истраживања представља пропис о минималном обиму научно-истраживачких резултата неопходних за избор и напредовање у наставничким и сарадничким звањима, при чему предност имају они кандидати који су остварили вриједније научно-истраживачке резултате. Да би наставник могао да држи квалитетну наставу из неке дисциплине он у тој дисциплини мора имати запажене истраживачке резултате. Кроз те резултате он потврђује своје вриједности и компетенције и даје сопствени допринос развоју научне области и друштва.

Путем Студентског парламента и научно-наставног вијећа, Сената и УО Универзитета студенти су учествовали у изради Стратегије, дакле, преко формалних тијела. Студенти су се фокусирали на унапређење наставе и наставног процеса, практичну наставу, јачању односа пракса-теорија, те укључивање у истраживања. Студенти организују своју евалуацију, анкетаирају запослене на Универзитету, тако да се и њихов глас чује. Инсистирање студената на запошљавању младих асистената (запослено је 50 младих асистената).

Слабе стране:

У складу са Стратегијом интернационализације, иако је примјетан пораст мобилности током протеклих година, мобилност је сегмент интернационализације који би требало значајно унаприједити у наредном периоду.

Према тренутној анализи стања на Универзитету, а на основу свега раније наведеног, Универзитет није на адекватан начин препознат у међународној академској заједници и образовном, нити у истраживачком смислу, тако да ни међународна сарадња није на задовољавајућем нивоу, мада још увијек изнад просјека окружења. Разлози за овакво стање су многобројни: финансијски и инфраструктурни проблеми, непостојање адекватних фондова и начина суфинансирања мобилности студената и наставника, недовољна мотивисаност наставника, сарадника и студената, недовољан број међународних научно-истраживачких пројеката, скроман број научно-истраживачких радова објављених на енглеском језику у међународно референтним часописима, те издавачка дјелатност, у највећем дијелу, на српском језику.

Недовољан број стручних и научних пројеката са привредним организацијама, као и консултације са свим заинтересованим странама, државном и локалном управом, мада има таквих пројеката они ипак могу бити у значајнијем броју бити извор властитих прихода.

У складу са стратегијом развоја, мада јако активан, Универзитет у Бањој Луци нема довољно истраживачких резултата који помјерају границе знања, који би се, као нове теорије и технологије, нове методе, организационе структуре или друштвени модели, кандидовали за проширење наставних садржаја.

Очигледно је да недостају значајнија средства за научне скупове у земљи и иностранству из чијег портфолиа би се системски финансијски подржало учешће наставника и сарадника са свих организационих јединица на научним и стручним конференцијама.

Систем осигурања квалитета на Универзитету постоји, исти је потребно редовно одржавати и унапређивати, тј. ажурирати у складу са потребама. Извјестан број студената не уочава јасно који су циљ и сврха анкете, те могу ли резултати анкете утицати на позитивне промјене и на који начин. Из разговора са студентима стиче се утисак да студенти у великом броју нису показали интерес нити су активно учествовали у креирању политике квалитета на Универзитету и факултетима.

Универзитет нема формално усвојену стратегију и политику научно-истраживачког рада, која би довела до обједињеног системског прилаза истраживању.

Препоруке за унапређење:

Са аспекта политике и осигурања квалитета потребно је организационо и кадровски јачати ресурсе за осигурање квалитета на Универзитету (путем тима или канцеларије за квалитет).

Такође, са аспекта унапређење квалитета у анкету студената потребно је укључити и питања која се односе на ненаставно особље (студентске службе, библиотеке, итд.) како би се у систем вредновања квалитета укључили сви сегменти дјеловања Универзитета. Иницирати и организовати и истраживање међу запосленима – академским и неакадемским особљем у погледу ефеката и рада менаџмента факултета и универзитета, посебно у областима које се директно одржавају на рад и професионални развој запослених.

Потребно је направити акциони или план имплементације Стратегије (задатак – носилац– рок – реализација) на годишњем и трогодишњем нивоу. Потребна је шира расправа у изради битних докумената, порадити на документима који регулишу комуникацију са јавношћу.

У буџету настојати унапријед осигурати одговарајућа финансијска средства за све облике међународне сарадње. Израдити акциони план с конкретним мјерама на који начин мотивисати студенте да се кандидују за студентску мобилност/размјену, односно на који начин привући стране студенте да упишу програме студирања на Универзитету. Прије свега студенте из дијаспоре.

У циљу интернационализације потребно је јасно истакнути програме и/или предмете које студенти могу уписати и похађати на енглеском језику (или неком другом свјетском језику). Такође у погледу интернационализације и унапређења начно-истраживачког рада, докторски студији требају бити у складу с Европским квалификацијским оквиром. Подстицати (прије свега осигурањем финансијских средстава) долазак угледних међународних гостујућих наставника.

Друштвену заједницу, као и заинтересоване стране, требало би директно укључити у израду Стратегије и најзначајнијих политика, јер је њихово учествовање код израде и иновирања студијских програма дало добре резултате. Сарадња привреде и Универзитета за сада се проводи на нивоу појединих факултета. У циљу унапређења квалитета Факултети или Универзитет могу проводити периодично испитивање потреба и задовољства послодаваца излазним квалификацијама свршених студената.

Ниво испуњености захтјева:

I	II	III	IV
---	----	-----	----

A.2 Израда и одобравање програма

Захтјеви ЕСГ стандарда 1.2 и РС/БиХ критеријума Т.2.1, Т.2.2

Добре стране:

Процес развоја студијских програма на Универзитету у Бањој Луци дефинисан је у документу Упутство за израду и побољшање студијских програма. Разрађено је на принципима високог образовања XXI вијека као што су: отвореност према јавности и грађанима, усклађеност са потребама друштва и тржишта рада, студент у центру наставног процеса, мобилност студената, цјеложивотно учење и осигурање квалитета. Садржи корисне смјернице и препоруке, а у неким случајевима сасвим конкретне критеријуме. Упутство је усвојено на 52. сједници сената од 29.09.2011. године.

Процес усвајања студијских програма дефинисан је у документу „Упутство за израду и побољшање студијских програма“, у поглављу 4. Процедура за развој студијског програма.

Процес мониторинга и периодичног преиспитивања студијских програма описан је у документу „Стратегија за осигурање квалитета“, у поглављу 3.3 Осигурање квалитета студијских програма. Ово поглавље Стратегије за осигурање квалитета повезано је са табелама ОК Е Т3.1 и ОК Е Т3.2 образаца за праћење квалитета.

У процес израде садржаја Упутства активно су учествовале неке интересне групе Универзитета, прије свега менаџмент организационих јединица и академско особље кроз рад у Наставно-научном вијећу. На факултетима који изводе студијске програме који су предмет акредитације студенти су у различитој мјери учествовали и били актери цијелог процеса. На неким су факултетима имали могућност да се консултују о властитим приједлозима и успјели да осигурају прихваћање значајног броја изнесених приједлога.

Слабе стране:

Мада је већина студијских програма актуелна, потребно је у одређеним временским интервалима вршити преиспитивање актуелности истих.

У изради програма недовољно су учествовали представници тржишта рада. Нису имали прилику да изнесу приједлоге о неопходним измјенама које је потребно урадити у НПП-у како би студенти који „излазе са факултета“ били спремнији за ангажман у пракси. (Са изузетком неких факултета – нпр. успјешан примјер Машинског факултета који је кроз консултације и на приједлог представника предузећа и праксе извршио значајне измјене у студијском програму и студиј 3+2 ревидирао на модел 4+1 како би се осигурао довољан ниво знања и компетенција студената који дипломирају на Машинском факултету).

Неки од значајних елемената неопходних за успјешну реализацију НПП-а ни у овом документу нису на адекватан начин и довољно дефинисани. Овдје је ријеч прије свега о институционализирању и обавезном укључивању студената у НИР и интегрисања научно-истраживачких пројеката и резултата ових пројеката и наставног процеса.

Такође је као недовољно прецизно описана и регулисана пракса коју су студенти обавезни урадити. Исходи учења нису уједначени у погледу квалитета описа и формулисања, те броја наведених исхода, али и циљева извођења студијских програма. Уочава се и неуједначеност навођења исхода учења у програмима појединих предмета, како по опсегу, тако и по садржају написаног. Нису у складу с Европским квалификацијским оквиром и глаголима који се препоручују (Блумова таксономија), те није истакнута разлика и посљедична веза с компетенцијама.

Обим праксе која је предвиђена и новим документом није довољан за осигурање баланса између теоретских знања, развоја вјештина и грађења искуства од почетка студија. У овој области постоји сагласност у оцјени студената и представника праксе.

Недовољно су интегрисана и искуства и оцјене чланова Алумни (клубова, центара, група - зависно од факултета с обзиром да не постоји формализовани облик организовања).

Студијски програми се недовољно често иновирају и осавремењавају. Упркос препоруци датој током акредитације да се програми иновирају сваке 4 године неки факултети то нису урадили чак 10 година.

Из разговора са студентима свих факултета већински је став да студенти, осим оних који су бирани у тијела Универзитета и факултета, нису учествовали у креирању и иновирању студијских програма нити су о томе имали посебних претходних сазнања.

Препоруке за унапређење:

Привреда би требала критички пратити и анализирати студијске програме и компетенције које студенти стјечу, те давати приједлоге за измјену студијских програма и приједлоге тржишта рада за успостављање нових студијских програма или иновирање постојећих према потребама тржишта. Универзитет би требао значајније консултовати привреду прије израде или иновирања студијских програма.

Интензивирати сарадњу с привредом, уредити институцијски потписивањем споразума о сарадњи којима би се с једне стране, уредили модалитети стипендирања студената, обављања студентске праксе код привредника и повратних информација ка Универзитету/факултетима и сл.

Студентска пракса требала би се обављати чешће, почевши на ранијим годинама студија уз помоћ и надзор квалификованих ментора. Практични дио наставе би требало изводити на бази програма који припрема ментор са факултета и који је усклађен са програмом предмета на студијској години на којој се студент налази. Осим ментора са факултета студент би требао имати и ментора у фирми који прати његов рад, те би оцјену резултата могла дати оба ментора, а академски ментор формирати крајњу оцјену. Прецизирати и јасније квантификовати "специфичну тежину" и учешће практичног дијела рада у усвајању знања те додијелити одговарајући број ЕЦТС бодова пракси на свакој студијској години. Садржај праксе и субјекте у којима се изводи прилагодити студијској години и програму водећи при томе рачуна о специфичности факултета и студијског програма са једне, те капацитета и могућности, односно пословног/производног циклуса партнера код кога се изводи пракса. Размислити и о могућности групног обављања праксе на нижим годинама када није неопходан директни ангажман и индивидуално оптерећење, прије свега због ограниченог броја фирми и партнера који могу понудити услове и капацитете за извођење праксе.

Подстицати увођење у студијске програме тзв. *soft skills* предмета или наставних једница, а посебно оних из подручја менаџмента, предузетништва, економије и права.

Исходи учења треба у потпуности утврдити и повезати са стандардима квалификација и Оквиром квалификација Европског простора високог образовања (QF-EHEA). Надаље, компетенције и исходи учења нису и не морају бити синоними. За дефинисање исхода учења могу се користити четири главна подручја дефиниција исхода учења: 1) Знање; 2) Вјештине; 3) Самосталност; 4) Одговорност. За опис исхода учења треба користити активне глаголе: памћење, разумијевање, примјењивање, анализирање, вредновање, синтетизирање, креирање (објаснити, израдити, тумачити, описати, уочити, ријешити, класификовати, приказати, протумачити, примијенити, разликовати, препознати, провести, интерпретирати, судјеловати, креирати, писати, саставити допис и план, осмислити групу, сагледати стратегију, анализирати, одабрати, предложити, развити, припремити, аргументовати, презентовати, ускладити, предвидјети, упоредити, дефинисати, вредновати, спознати, користити). Они се свакако разликују од глагола који се користе за описати циљеве колегија као што су: бити оспособљен, цијенити, имати знање, научити, освијестити, прикупити, познавати, овладати, разумјети, схватити, развити потребе, упознати, запамтити, знати, усвојити.

Као допуну извођења праксе изван факултета интензивирати и повећати број гостовања предавача из праксе у циљу преношења њихових искустава и анимирања студената да што раније почну размишљати о алтернативама запошљавања и ангажмана након завршеног студија. Универзитет би требао континуирано пратити податке Завода за запошљавање о запослености свршених студената и о томе обавијештавати студенте. Ови подаци се могу користити и код одређивања уписних квота на појединим факултетима.

Вршити континуирано и периодично иновирање наставних програма у складу са позитивном праксом извођења студијских програма и унапређења квалитета у високом образовању у ЕУ и усвојеним стандардима о квалитетау програма.

У свим студијским програмима, потребно је омогућити стицање практичних и примјењивих знања и вјештина.

Како је у посљедње вријеме уочен тренд смањења броја уписаних студената Универзитет би морао наћи адекватан одговор кроз иновације постојећих студијских програма и организовање пројеката који су интересантни за тржиште.

Ниво испуњености захтјева:	I	II	III	IV
-----------------------------------	---	----	------------	----

А.3 Учење, подучавање и провјера знања усмјерени на студента

Захтјеви ЕСГ стандарда 1.3 и РС/БиХ критеријума Т.3.1, Т.3.2, Т.3.3

Добре стране:

На Универзитету у Бањој Луци примјењује се принцип континуираног праћења и оцјењивања студената, у току семестра и на завршном испиту. За сваки облик провјере знања и способности додјељују се бодови (Статут, члан 108). Коначна оцјена формира се на основу укупног броја освојених бодова, с тим да се резултати појединачних провјера не узимају у обзир ако је постигнуто мање од 51% бодова предвиђених за дати облик провјере. Најмање 50% бодова мора бити предвиђено за провјере знања у току семестра. Другим ријечима, завршни испит не може носити више од 50% бодова. То значи да студент не може положити предмет приступајући само завршном ипиту, већ мора освојити одређени број бодова и на предиспитним провјерама. Овакве одредбе подстичу континуиран рад и праћење напредовања студента. (Правила студирања на I и II циклусу студија, поглавље IV Вредновање рада студента, члан 44-47). Овдје су наведене само оне одредбе које обавезују на континуирано праћење рада студента. Правила студирања представљају опсежан документ који регулише и друга питања везана за оцјењивање: испитне рокове, крајње термине за пријављивање, евиденцију, услове за излазак на завршни испит. систем оцјена итд.

Оцјењивања студента у току семестра има формативну, а завршни испит суматИнтерни формални акти снажно промовишу тај риступ са циљем да он једнога дана постане пракса. Исто тако наглашава се потреба тијесног повезивања испита и испитних питања са исходима учења предмета.

Поступак упознавања студената са начином и методама оцјењивања прописан је Правилима студирања, (члан 44-47). Предметни наставник је дужан да на првом часу наставе упозна студенте са облицима и терминима провјере знања, карактером и садржајем завршног испита, структуром укупног броја поена и начином формирања оцјене.

Прије почетка школске године организују се информативни часови за новоуписане студенте на којима се студенти упознавају са правилима студирања, законским одредбама и савременим, болоњским концептима високог образовања.

Студенти су укључени у сва академска и управљачка тијела Универзитета. На нивоу факултета студенти имају своје представнике у наставно-научним/умјетничким вијећима: 20% од укупног броја чланова вијећа припада студентима. Исто правило вриједи и за састав Сената – студенти имају 20% чланова. Управни одбор, такође, има представника студената, један од једанаест чланова је студент. Један представник студената, и то предсједник Студентског парламента, учествује у раду Колегијума ректора. Студенти имају два представника у Комитету за етичка питања.

Поред учешћа у академским тијелима студенти имају и право на сопствено организовање (Статут, члан 128)

Улога студената у обезбјеђењу квалитета је најодређеније утврђена у Статута Универзитета. Студентима се обезбјеђује право да активно учествују у обезбјеђењу квалитета и исказују своје мишљење о квалитету наставе и раду академског особља (члан 115).

У поглављу IX – посвећеном квалитету (стр. 44) утврђена је обавеза редовног годишњег анкетирања студената о квалитету наставног процеса (редовност предавања, консултација и испита, однос академског особља према студентима) и консултација руководства са студентским удружењима и представницима студената у академским тијелима. Донесено је правило да се резултати студентских анкета јавно излажу у трајању од најмање 15 дана, након чега су вијећа организационих јединица дужна да их размотре и донесу мјере за отклањање недостатака (Статут, члан 155, став 2 - 6).

Поред тога, приликом избора у научно-наставна звања узима се у обзир и вредновање наставничких способности у оквиру система квалитета Универзитета (члан 135, став 8). Наставници уз своје пријаве за избор у академско звање прилажу резултате студентских анкета о квалитету наставног процеса.

Студенти имају два представника у Комитету за осигурање квалитета (најмање 20% укупног броја чланова, члан 154, став 2). Мандат чланова из реда студената траје годину дана.

Континуирано се прате и оцјењују студенти. Оцјена се формира на основу укупног броја бодова који се додјељују, а завршни испит не може носити више од 50% укупног броја бодова. Постоје Правила студирања на I и II циклусу (опширан и детаљан документ). Тенденција је повезивања испита и испитних питања са исходима учења. Такођер, оцјењивање у току школовања има формативни процес оцјењивања и праћења је додатно регулисан и Стратегијом за осигурање квалитета, Обрасцима за праћење квалитета, Упутством за израду и побољшање студијских програма. Студенти се упознају са начином оцјењивања и праћења кроз Правила студирања. Прије почетка академске године организирају се састанци за новоуписане студенте с циљем приближавања система студирања и упознавања са законским прописима, а предметни наставник на првом сату упознаје студенте са конкретним активностима у вези са тим предметом.

На основу препорука Комисије домаћих и међународних стручњака која је вршила екстерну евалуацију УНИ БЛ (Извјештај 16.05.2013. године) реализиране су сљедеће активности:

- Институционално ријешено питање практичне наставе и излазних профила појединих студијских програма;
- Прецизиран правилник о жалбеним процедурама;
- Интеграција курикулума;
- Усклађено оцјењивање студената са циљевима програма;
- Увођење нових метода испитивања.

Универзитет има потписане уговоре о сарадњи са преко 200 институција широм свијета: факултетима, универзитетима, институтима и другим установама значајним за високо образовање. Универзитет је потписник Велике повеље универзитета (Magna Carta Universitatum), заједно са преко 600 универзитета у свијету, а члан је и Међународне универзитетске мреже академске и истраживачке сарадње у окриљу Научног парка Универзитета Ла Сапиенза из Рима (Италија). Такође,

Универзитет је члан Генералне скупштине Интеруниверзитетског центра за научни рад и сарадњу са Источном и Југоисточном Европом (CIRCEOS), са сједиштем на Универзитету у Барију (Италија), те члан је УниАдрион „Мреже универзитета“ која подстиче сарадњу између универзитета и истраживачких центара. Универзитет учествује у CEEPUS (CEEPUS –Central European Exchange Program for University Studies) програму размјене, у којем је активни партнер 10 CEEPUS мрежа. Ове активности обављају се у сарадњи са Министарством просвјете и културе Републике Српске и Министарством цивилних послова Босне и Херцеговине. До сада је по основу овог програма у оба правца размијењено преко 350 студената, наставника и сарадника из сљедећих партнер земаља: Србије, Румуније, Бугарске, Чешке, Пољске, Словачке, Словеније, Хрватске, Црне Горе, Македоније, Аустрије и Мађарске. Активности на реализацији овог програма настављају се и у наредним годинама, кроз реализацију програма CEEPUS III.

Универзитет је чланица Европске асоцијације универзитета (EUA).

Универзитет је учествовао у шест Ерасмус Мундус пројеката. Такође, наставници и студенти Универзитета учествују у програму Европске уније за образовање, оспособљавање, младе и спорт 2014–2020. (European Region Action Scheme for the Mobility of University Students –Erasmus+). Тренутно се на Универзитету реализује 19 Ерасмус+ пројеката у оквиру кључне акције: 1 -кредитна размјена и осам Ерасмус+ пројеката из кључне акције; 2-изградња капацитета.

У оквиру међународне сарадње Универзитет у Бањој Луци значајну пажњу посвећује размјени студената и особља, као дијела активности уговора о сарадњи, кроз међународне програме размјене, студијске посјете, љетне школе, радионице, семинаре и праксу.

Ерасмус+ (KA1) – Кредитна размјена је програм Европске комисије у којем се даје могућност универзитетима да размјењују студенте и особље. Према правилима програма, прије обављања размјене, универзитети су обавезни да потпишу Међуинституционални уговор. Универзитет у Бањој Луци укључен је у програм од његовог формирања 2014. године и има преко 40 потписаних Међуинституционалних уговора, у оквиру којих је размјењено преко 100 студената и особља. Студентска размјена може да траје од три (3) до 12 мјесеци у сврху студирања и од два (2) до 12 мјесеци у сврху праксе. Размјена особља може да траје од пет (5) дана до два (2) мјесеца.

Ерасмус Мундус је програм размјене Европске комисије који је завршен, а у којем је Универзитет у Бањој Луци био укључен од 2011. године. Захваљујући овом програму, преко 70 студената и чланова особља обавило је размјену.

Од 2012. године формиран је Фонд за суфинансирање међународне размјене студената и академског особља Владе Републике Српске у Министарству просвјете и културе Републике Српске (сада у оквиру Министарства за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво) посредством којег професори, сарадници и студенти Универзитета у Бањој Луци одлазе у размјену.

Постоји успјешна сарадња са организацијама које подржавају могућности остваривања стручне праксе студената у иностранству, као што су Удружење за међународну размјену студената ради стручне праксе (IAESTE), Европско удружење студената електротехнике (EESTEC), Комитет за међународну размјену студената медицине Републике Српске (SaMSIC), ERASMUS, STINT и др. Донесен је и Правилник о међународној размјени студената и особља.

Слабе стране:

Очигледно је на Универзитету се адекватно одржава настава, али у одређеним изузецима када се врши надокнада исте, долази до појаве преоптерећености студената.

Такође, на појединим организационим јединицама студентима није потпуно јасан начин праћења рада, вредновања и оцјењивања студената.

Структурирање провјера знања у којима студенти током семестра имају различите облике активности кроз које показују резултате усвајања знања и развијања вјештина из појединих дијелова програма да би на завршном испиту поново полагали исту материју није оправдано. Интегрисање цијелог програма у завршни испит бесмисленим чини рад током семестра. Различити облици провјере знања суштински су и конциприани у циљу балансирања начина на који наставник може „процијенити“ напредовање студента током семестра.

Учесници из привреде, из реда бивших студената и сами студенти као највећу замјерку, али и прилику за побољшање процеса студирања, наводе недостатак или недовољно трајање студентске праксе. Студенти наводе како се на појединим студијима у студијским програмима налази превелики број тзв. општих предмета (на којима се стичу општа знања), на уштрб специјализираних, струковних предмета који омогућују брже укључење у практични рад.

Постоје одређене административне препреке у области међународне сарадње (као што је исплата накнада у оквиру СЕЕПУС програма).

Препоруке за унапређење:

Студенти (садашњи и бивши) указују на потребу укључивања врхунских стручњака из праксе у наставни процес.

Предлаже се да факултети за студенте осигурају могућност учествовања у ваннаставним активностима (спорт, култура, волонтирање, друштвено корисни рад, радионице и сл.), те да се такве активности вреднују кроз додјељивање кредита, односно одговарајућег броја ЕЦТС бодова.

Оптерећење студената у настави требало би равномерно распоредити на све дане у седмици, а не да се у неким случајевима студенте оптерети и јутарњом и поподневном наставом у истом дану (водећи рачуна о максималном оптерећењу од 25 часова семично).

Осигурати уравнотежен распоред испитних термина у оквиру испитних рокова (редослијед испита требао би бити исти како би се избалансирало потребно вријеме за припрему испита на свим предметима).

Неопходно је осигурати одговарајућу литературу, ажурирану и усклађену са програмом предмета који се изводи и прилагођену специфичностима материје и нивоу претходног знања студената.

Потребно је прецизније дефинисати процедуре оцјењивања и пратити како се оне спроводе у пракси.

У оквиру међународне сарадње уклонити административне препреке на Универзитету и поједноставити процедуре за долазне студенте и особље.

Ниво испуњености захтјева:	I	II	III	IV
-----------------------------------	----------	-----------	------------	-----------

A.4 Упис студената, њихово напредовање кроз студије, признавање и сертификација

Захтјеви ЕСГ стандарда 1.4 и РС/БиХ критеријума Т.4.1, Т.4.2, Т.4.3

Добре стране:

Процедура за упис студената регулисана је Законом о високом образовању Републике Српске (члан 5 и 6), као и на основу одлуке Владе Републике Српске о броју редовних и ванредних студената који се уписују у прву годину првог и другог циклуса студија на јавне високошколске установе за сваку академску годину.

Признавање квалификација стечених у другим установама и образовним системима, с циљем наставка школовања на Универзитету уређено је: Правилником о поступку еквиваленције раније стечених звања, поступку вредновања високошколских исправа и за потребе наставка школовања на Универзитету у Бањој Луци; Законом о високом образовању Републике Српске (члан 129), Правилником о садржају јавних исправа које издају високошколске установе.

Слабе стране:

Без обзира на уређење овог питања актима који прописују виши органи власти, с обзиром да се ради о јавној високошколској установи, примјетно је да постоје одређене разлике у трендовима у погледу броја уписаних студената у академским годинама, које су прије свега резултат одређених демографских промјена изазваних промјенама у природном кретању становништва и промјенама тржишта рада. По овом питању не постоји јаснија анализа будућих кретања и очекивања у броју уписаних студената.

Препоруке за унапређење:

Мада су наведени документи као основа за упис студената, Универзитет на јаснији начин треба да дефинише начин уписа студената на интерном плану посебно у погледу процјене Факултета и Академије, достављања приједлога ка Сенату и коначног достављања приједлога ка Влади Републике Српске. Ова процјена треба бити базирана на реалним чињеницама о броју свршених средњошколаца у предметној школској и академској години.

Ниво испуњености захтјева:	I	II	III	IV
-----------------------------------	----------	-----------	------------	-----------

A.5 Људски ресурси

Захтјеви ЕСГ стандарда 1.5 и РС/БиХ критеријума Т.5.1, Т.5.2, Т.5.3, Т.5.4, Т.5.5

Добре стране:

Универзитет је усвојио формални документ којим је регулисан поступак избора и напредовања наставника – Правилник о поступку и условима избора наставника и сарадника на Универзитету у Бањој Луци. У правилнику је детаљно описан поступак избора и запошљавања новог и напредовања постојећег наставног особља који је разрађен на принципима јавности, једнаког приступа и конкуренције (расписивање конкурса, објављивање информација на веб-у, итд.).

Компетентност чланова комисије за избор у звање академског особља у датој научној/умјетничкој области у којој кандидати траже избор у звање прописана је и осигурана чл. 6. Споменутог Правилника. Постоји и Правилник о издавачкој дјелатности.

Основни механизам за подстицање истраживања представља пропис о минималном обиму научноистраживачких резултата неопходних за избор и напредовање у наставничким и сарадничким звањима, при чему предност имају они кандидати који су остварили вредније научноистраживачке резултате. Кроз те резултате он потврђује своје вриједности и компетенције и даје сопствени допринос развоју научне области и друштва. Научно-истраживачки рад се одвија у неколико праваца:

- учешће у међународним пројектима: FP7, ERASMUS, IPA, HORIZONT и други,
- извођење пројеката финансираних од стране Министарства науке и технологије Републике Српске,
- извођење пројеката за потребе предузећа, компанија и установа, израда разних стратегија развоја и инвестиционих елабората, услуге експертиза, атестирања и анализа, консултантске услуге.

Више додатних детаља наведено је у Самоевалуационом извјештају 2016/17. подпоглавље Истраживање и научноистраживачки и умјетнички рад, као и на универзитетском вебу под категоријом наука.

По интеграцији Универзитета, јануара 2008. године, почело се са интегралним анкетама студената на нивоу цијелог Универзитета. За сваки наставни предмет креира се посебан образац за наставника на предмету, а посебан за сваког сарадника на предмету. У последње двије године анкета се реализује електронски помоћу информационог система Универзитета за сваки семестар, што прије није био случај. Факултетима се поред обавезне анкете, оставља слобода да сами реализују додатне анкете у властитој режији и у складу са својим потребама (анкета бруцоша, анкета по потреби свршених студената од раније, студентска анкета о познавању права студената итд.).

У контексту праћења и оцјене квалитета академског особља спроводи се анкета међу студентима о садржају и елементима наставе, предавања и сарадње са студентима на које наставници директно утичу и које самостално креирају.

Од 2015. године процес анкетирања на Универзитету је регулисан Правилником о анкетирању студената о квалитету наставног процеса, и налази се на веб сајту Универзитета.

Факултети требају направити анализу оптерећења сваког наставника и сарадника према табели ОК Е Т5.2 Обрасца за праћење квалитета. Након проведених анализа израђује се план запошљавања приправника и наставника у вишем звању, са нагласком на тренутно приоритетну област, јер се не може очекивати да икад буде довољно средстава за све потребе.

На основу приједлога достављених са организационих јединица дефинише се консолидовани план развоја наставног кадра Универзитета (Правилник о стандардима и нормативима за обрачун плата запослених на јавним високошколским установама).

Минимални услови за избор у академска звања дати су у Статуту, члан 135. Као потврду о придржавању прописаних критеријума наводи се примјере неколико извјештаја о избору у звања: Извјештај о избору 1; Извјештај о избору 2; Извјештај о избору 3.

Слабе стране:

Универзитет нема формално усвојену кадровску политику (или документовану процјену кадровских потреба) у облику посебног документа, али има све важне прегледе кадровског потенцијала и кадровских потреба. Постоји Правилник о поступку провјере оригиналности завршних радова студената на 2. и 3. циклусу студија Универзитета у Бањој Луци, али он не уређује провјеру оригиналности радова наставника и сарадника.

Представници наставника указују на проблем нереално постављених норми, које их оптерећују и онемогућавају бављење научно-истраживачким радом. Представници управе и наставника/ сарадника из подручја друштвено-хуманистичких наука указују на неадекватан однос научно-истраживачке политике виших органа према друштвеним и хуманистичким наукама.

Планирање развоја катедри и пројекције повећања броја наставника, те напредовања у виша звања у надлежности су катедри, односно студијских програма и „заокружују“ се у оквиру дјеловања ННВ-а. Кадровска политика у традиционалном смислу може се водити и припремати за административно и особље подршке.

Уочени су и проблеми недовољне „отворености“ факултета у погледу доступности и могућности кориштења база података у различитим областима, а кључни разлог наводе се финансијска ограничења.

Препоруке за унапређење:

Потребно је осигурати правну и финансијску подлогу да се часописи из подручја друштвено-хуманистичких наука вреднују еквивалентно онима који се цитирају у WOS, SCI, SCOPUS и другим признатим базама података (у погледу награђивања, напредовања, приступа функцијама и другим повластицама).

Потребно је креирати могућности за претплату на базе података што представља кључну претпоставку за успјешан научно-истраживачки рад, те могућност приступа за наставнике и студенте.

Нужно је организовати програме/течајеве/радионице за едуцирање наставника и асистената на подручју дидатике и методике поучавања (тзв. едукација едукатора).

Потребно је осигурати могућност, али и дужност провођења контроле оригиналности дипломских и других студентских радова на свим нивоима студирања, као и провјеру оригиналности свих научних радова наставника и асистената Универзитета, те утврдити санкције ако се уочи плагирање и неовлаштено кориштење туђих радова и извора.

Размотрити оправданост организовања и спровођења тзв. „излазне анкете“ односно анкете међу студентима који су дипломирали на факултету. Како је сарадња са бившим студентима „у повоју“, а Алумни организације нису још увијек заживјеле, ово је добра могућност да се одмах након завршетка студија од дипломаната прикупе информације о искуствима које су имали. Чак и након што се формализује организација Алумни асоцијација на факултетима излазна анкета је оправдана и може осигурати значајне информације, посебно узевши у обзир чињеницу да се може повезати са резултатима које је студент/ица остварио/ла на студију.

Код спровођења студентских анкета о наставницима и сарадницима, дизајнирати анкетне упитнике на начин да се истовремено спроводи анкетање и о административном особљу. Резултате студентских анкета у дијелу који се односи на њихов рад треба доставити студентској служби и библиотеци (водити рачуна о заштити личних података), те иницирати и анкету у којој наставници оцјењују рад административних служби, с обзиром да квалитет њиховог рада креира претпоставке за несметано одвијање наставе. Сви резултати спровођења испитивања (анкетања) требају бити подложни мјерама за унапређење постојећег стања.

Ниво испуњености захтјева:	I	II	III	IV
-----------------------------------	----------	-----------	------------	-----------

А.6 Ресурси за учење и подршка студентима

Захтјеви ЕСГ стандарда 1.6 и РС/БиХ критеријума Т.6.1, Т.6.2, Т.6.3, Т.6.4, Т.6.5

Добре стране:

Комплетан преглед физичких и информатичких ресурса се налази у Самоевалуационом извјештају под поглављем Квалитет физичких ресурса.

Преглед простора показује укупну површину корисног простора Универзитета у износу преко 49.000 м², што је оквирно више за 10% у односу на задњу анализу (2012. године). Сведено на једног студента добије се просјечан простор од 49480: 17403 = 2,84 м² по студенту укупно. Обично су по различитим научним областима у питању различити критеријуми у погледу простора. У периоду 2012.-2014. година завршене су активности на изградњи и опремању спортске дворане (1.6 милиона КМ), реконструкцији објеката Архитектонско-грађевинског (3 мил. КМ) и Факултета политичких наука (6,5 мил. КМ).

На Универзитету укупно има 16 библиотека. Сви факултети имају посебно одвојене библиотечке просторе и друге ресурсе. Од краја 2010. године пуштена је у рад на Универзитету он лине, EBSCO истраживачка база података. Од 2015. године се кренуло са увођењем COBISS информатичко – библиотечког система. Очекује се да сви факултети буду интегрисани у COBISS до краја 2018. године. У 16 библиотека су 34 стално запослена лица, а укупан број књига у свим библиотекама износи преко 220000 књига. Постојеће библиотеке су лоциране у условним и одвојеним просторима. Степен информатизације је неизбалансиран (неки факултети имају један дио библиотечких садржаја информатизован). Још није у потпуности проведена дигитализација факултетских библиотека.

Опремање библиотека је у надлежности факултета који у оквиру својих могућности улажу у унапређење и развој библиотечких садржаја.

Прилике за усавршавање административно особље има кроз одређени број ERASMUS пројеката, семинаре у организацији Универзитета и организационих јединица.

На Универзитету се води рачуна о потребама студената са инвалидитетом, те је формиран и Универзитетски центар за помоћ студентима са посебним потребама. Студенти могу користити двије просторије у којима се налази опрема тј. рачунари, лаптопи, таблети, индукцијске петље за глуве, Брајев штампач, Брајев редак и друга опрему која се налази у Универзитетском центру. Студентима се на реверс издаје сва носива опрема: лаптопи, таблети, диктафони, микрофони, go-pro камере и друга опрема. Архитектонске баријере за прилаз студентима са посебним потребама су ријешене на Факултету политичких наука, Филолошком факултету, Економском и Правном факултету. Дјелимично су приступачни сви факултети, осим Филозофског и Пољопривредног факултета.

Слабе стране:

У односу на укупан број студената, Универзитет у Бањој Луци располаже довољним просторним капацитетима, мада одређен број факултета имају недостатак простора, објективно јер просторна дислокација и неприлагођеност простора представљају препреке за размјену простора између факултета.

Неки факултети немају сале с рачунарима, а неки факултети немају задовољавајућу квадратуру по студенту.

Студентски представници траже да се на свим факултетима осигура бесплатни приступ знанственим чланцима у базама података, да обвезна литература у библиотеци не буде оскудна него у размјеру с бројем корисника те да се укине ограничење кориштења литературе од најдуже три дана, да се континуирано прибављају нова издања уџбеника јер су постојећа увелике застарјела, да се осигура довољна количина опреме, реквизита и наставних помагала.

На неким факултетима студентима с инвалидитетом није омогућен приступ предаваоницама и библиотеци па би требало урадити грађевинске радове, направити рампе или набавити посебна дизала за студенте с инвалидитетом како би им се омогућило да равноправно и у потпуности могу учествовати у наставном процесу.

На неким факултетима нема довољно учионочког простора због чега се морају формирати непримјерено велике наставне групе студената.

Препоруке за унапређење:

У буџету би требало предвидјети више средстава за претплате на научне часописе из релевантних научних подручја, посебно на међународне, за набаву уџбеника и монографија, као и за приступ базама података. Имајући у виду висину трошкова за приступ базама података предлаже се заједнички наступ са нивоа универзитета за осигурање приступа базама података које покривају различите области, те заједничко дјеловање факултета у истој области са УНИБЛ и других универзитета у БиХ у осигурању приступа из одређених области (примјер Правни факултет).

Повећати простор читаоница на појединим факултетима.

Број и структуру запослених у библиотекама ускладити са стандардима.

На неким факултетима недовољан је простор за репозиториј књига и часописа, па је нужно пронаћи додатни простор.

Треба уредити правну подлогу и процедуре за спровођење анкета о ненаставном особљу од стране студената и управе.

Организовати и проводити обуку студената, наставника и административног особља за рад на релевантним базама података.

Препоручује се на свим факултетима осигурати бесплатан приступ научним чланцима у базама података, да обавезна литература у библиотеци не буде оскудна него у размјеру с бројем корисника, да се укине ограничење кориштења литературе од најдуже три дана, да се континуирано прибављају нова издања уџбеника јер су нека постојећа увелико застарјела, те да се осигура довољна количина опреме, реквизита и наставних помагала.

Континуирано радити на омогућавању приступа студентима са инвалидитетом, те у свим активностима водити рачуна да су прилагођене свим студентима.

Унапређивати просторне капацитете на факултетима који не располажу адекватним простором.

Ниво испуњености захтјева:	I	II	III	IV
-----------------------------------	----------	-----------	------------	-----------

A.7 Управљање информацијама

Захтјеви ЕСГ стандарда 1. 7 и РС/БиХ критеријума Т.7.1

Добре стране:

Факултетски Информациони Систем (ФИС) Универзитета у Бањој Луци омогућава праћење, администрирање и организовање наставе и наставних процеса на Универзитету. Систем обухвата апликацију за студентску службу, веб портал за студенте и веб портал за запослене.

Основе функционалности ФИС-а су: подршка организовању и извођењу наставе на свим циклусима студија, праћење и евидентирање комплетног досијеа студената, планирање плаћања школарина, подршка организовању испитних рокова, условљавања пријаве испита уз могућност, пријаве испита преко Интернета и електронског плаћања испита, студентска анкета, штампање диплома, додатака дипломи као и осталих увјерења и извјештаја за студенте, штампање и израда статистика уписа, успјеха студената, пролазности на испитима као и осталих статистика.

Веб портали за студенте и запослене омогућавају студентима и запосленима приступ FIS информационом систему факултета. Главна намјена портала је пребацивање у Интернет окружење свих административних послова које студенти и запослени иначе обављају преко шалтера у Студентској служби и Рачуноводству. Студентски сервис омогућава извршавање најчешћих административних обавеза студената као што су: пријава испита и других наставних активности, преглед оцјена, избор предмета, попуњавање обавезних анкета. Студентима су на располагању и преглед распореда часова, термина испита, претраживање факултетске библиотеке, преузимање датотека итд.

Сви подаци су смјештени у јединствене скупове и структуре података, односно јединствену базу података, што омогућава ефикасно одржавање и поједностављује прављење копија података за архивирање ради сигурности (*back-up*). Јединствена база података омогућава и генерисање извјештаја који обједињују различите податке из различитих служби. Ова погодност је од великог значаја за генерисање статистичких извјештаја. Систем поседује висок степен заштите података, омогућава рад са великим бројем корисника истовремено, високу параметризацију система као и могућност проширења. Установа наводи да проводи сљедеће анализе:

- Структура студентске популације – по полу, старости итд.
- Напредовање студената кроз студије, (пролазност и просјек оцјена и др (примјер);
- Стопа успјешности студената и стопа напуштања студија;
- Задовољство студената студијским програмима и начином студирања – раде сами интерно факултети, примјер студијског програма Производно машинство са Машинског факултета;
- Квалитет наставног кадра (квалификације, омјер властитог и гостујућег наставног кадра, старосна структура;
- Економски аспекти и расположивост наставних ресурса (лабораторије, библиотеке, приступ интернету и др.

Бенчмаркинг је рађен унутар пројекта БИХТЕК ("Компаративно оцјењивање као средство за побољшање учинка високог образовања"). Након пројекта израђен је Приручник за провођење бенчмаркинга.

Постојећи ниво развоја информационог система осигурава претпоставке за даље развијање и унапређење базе података о садржајима и раду факултета, резултатима рада и активности особља универзитета (овдје се прије свега мисли на објављивање академског особља и пројекте који се реализују), те је добра подлога за унапређење и ширење.

Слабе стране:

Бенчмаркинг се користи као алат за унапређење унутрашњег система квалитета спорадично. Не изводи се (у припреми је план за извођење) бенчмаркинг универзитета са одговарајућом високошколском установом унутар РС-БиХ или из европског простора високог образовања. У појединим сегментима није довољно посвећена пажња заштити личних података студената и запослених. ФИС није прилагођен за употребу слијепим и слабовидим лицима (нема могућности гласовних команди).

Препоруке за унапређење:

Сталним унапређењем информационог система, унаприједити заштиту личних података студената, наставника, сарадника и запосленог особља. Континуирано унапређивати интернет странице факултета и универзитета у погледу адекватности и ажурирања података и међународних језичких опција. Потребно је наставити развој ФИС-а с циљем интегрисања података са појединих факултета како би се осигурало праћење ангажмана у области научно-истраживачких пројеката, те транспарентност активности на пољу развоја академског особља (објављивање, реализација пројеката, пројекти у сарадњи са привредом). Пратити реакције студента и особља на капацитете и садржаје које ФИС нуди, те у складу са приједлозима и коментарима радити на унапређењу појединих модула. Тестирати могућност и оправданост прилагођавања модула специфичностима научних области и факултета на УНИБЛ. Креирати дио у систему који ће факултетима омогућити директну сарадњу са партнерима из праксе. Прилагодити ФИС за особе са одређени степеном инвалидитета (слијепа и слабовида лица).

Ниво испуњености захтјева:	I	II	III	IV
-----------------------------------	---	----	-----	-----------

А.8 Информисање јавности

Захтјеви ЕСГ стандарда 1. 8 и РС/БиХ критеријума Т.8.1, Т.8.2, Т.8.3

Добре стране:

Универзитет има посебну канцеларија за односе са јавношћу од 2013. године са једном запосленом особом.

Путем веб странице Универзитета и веб страница факулета студентима и јавности су доступне информације о активностима које се одвијају на универзитету, програмима и студијима који се нуде, међународним пројектима и стипендијама.

Резултати рада факултета и универзитета презентују се и кроз приказе биографија наставника ангажованих у настави, њихових радова, објављених уџбеника и учешћа у пројектима и гостовању на другим универзитетима. Ово је унапријеђено као посљедица препорука датих у процесу акредитације 2013. године.

Слабе стране:

Универзитет нема формално усвојену политику или стратегију односа са јавношћу, тј. прописане моделе екстерне комуникације.

С обзиром на величину Универзитета, број али и разлике међу факултетима једна особа за цијели универзитет тешко може водити и реализовати комуникацију са великим бројем интересних група које по природи дјелатности прате јавни универзитет.

Недовољно су искоришћене могућности комуникације посредством друштвених мрежа.

Препоруке за унапређење:

У циљу приступа информација ка циљним групама, посебно студентима, регистровати званичне налога на одређеним друштвеним мрежама, са јасном уређивачком политиком.

Размотрити и процијенити могућност кадровског јачања у циљу да се комуникација и веза са специфичним интересним групама прилагоди специфичности факултета.

Успоставити и одржавати односе са медијима и редовно им достављати информације о дешавањима на универзитету. На тај начин могуће је осигурати већу видљивост УНИБЛ у јавности, те повећати интерес за упис на факултете Универзитета.

Као сараднике/помоћнике/асистенте особама из претходног става ангажовати студенте на појединим факултетима. У разговору с њима уочено је да већина факултета има изванредне студенте које одликује способност вођења дијалога, презентације и аргументованог излагања ставова. Овакав профил био би изванредан за реализацију креирања и имплементације стратегија односа с јавношћу.

На почетку мјесеца припремати периодичне информације и најаве о догађањима на факултету и активностима које наставници планирају реализовати.

Креирати садржаје о услугама које факултети, прије свега Дентална клиника, нуде пацијентима. При томе посебан нагласак ставити на комерцијалне услуге. Припремати инфографичке летке у електронском и другим облицима.

Успоставити сарадњу са електронским медијима и сваког мјесеца презентовати активност неког од факултета – план направити у складу са програмом студија и активностима факултета – организовање конференција и промоција издања факултета.

Интензивирати сарадњу са јавним и културним институцијама и укључивање студената са Академија – отварање према јавности.

Организовање „отворених дана“ Универзитета и факултета – почети најкасније средином априла како би се информације пласирале у вријеме када потенцијални студенти доносе одлуку који факултет да упишу.

Развијати комуницирање Универзитета са заинтересованим странама посредством друштвених мрежа.

У релевантним документима и на интернет страници Универзитета и факултета ставити податке о именима наставника и сарадника, о предметима на које су распоређени, научним пољима и гранима у које су бирани, годинама живота, научном степену, датуму задњег избора, научној дјелатности и условима за избор, омјеру сарадника и наставника, заступљености жена у наставном кадру, старосној структури, колико је стално запослених наставника и сарадника по уговору о раду, а колико на темељу уговора о дјелу и сл. Све је то нужно како би се могло потпуно и квалитетно рецензирати и неке друге активности и услове у којима значајну улогу имају наставници и сарадници (мобилност, напредовање, међународна сарадња, анкетирање, мотивисање студената и менторства, оптерећеност наставног кадра, вјеродостојност исхода учења и у коначници квалитета извођења студијског програма). Свакако треба учинити доступним и податке о избору и напредовању наставника који доказују испуњавање услова као што су научни и стручни радови наставника који упућују на научну област за коју се бира и предмете за које је наставник одговоран и библиографију: извјештај Комисије које је проводила процес избора у коме се препознаје научна област и компетенције чланова Комисије; одлука надлежног органа установе о избору наставника која одговара извјештају и приједлогу Комисије; биографија наставника у којој се препознају компетенције у подручју подучавања; политика управљања људским ресурсима (запошљавање, дефинисање задужења и одговорности, именовање, промовисање) те на који начин се врши евалуација, односно праћење рада кадрова и анализа оптерећености наставног академског кадра; политику управљања људским ресурсима и политику развоја знања и компетенција наставника; дугорочни и оперативни план развоја људских ресурса и запошљавања новог кадра; анализе и евалуацију компетентности и напредовања наставног особља; којима се стимулишу научне активности и јачање везе између истраживања и образовања; годишњи извјештај о научним и стручним активностима и сл.

Ниво испуњености захтјева:	I	II	III	IV
-----------------------------------	----------	-----------	------------	-----------

A.9 Стално праћење и периодична ревизија програма
 Захтјеви ЕСГ стандарда 1. 9 и РС/БиХ критеријума Т.9.1, Т.9.2, Т.9.3

Добре стране:

Установа наводи како су рађене самоевалуације одређених студијских програма гдје су идентификовани одређени недостатци. На основу тога су дефинисани приједлози за унапређења. Редовно се врше консултације са заинтересованим странама и њихови приједлози се уграђују у наставне планове и програме, или се лиценцирају нови студијски програми. Упутство за израду и побољшање студијских програма се стриктно бави овом тематиком и наглашава обавезност узимања релевантних мишљења и постојећих стратешких и других важних докумената.

Као примјер наводи се да неки студијски програми са модела 3+2 године иновирани на модел 4+1 година.

Слабе стране:

Студијски програми се не ревидирају или иновирају у складу са препорукама рецензената и препорукама акредитационог тима из 2013. године.

Сарадници из праксе и алумни нису довољно укључени у овај процес (уз неке изузетке). Студенти малог броја факултета учествовали су активно у процесу расправе и усвајања програма.

Амбициозно креирање програма довело је до превелике експанзије и великог броја студијских програма (посебно на неким факултетима) за које факултети сада немају довољно академског кадра, а чије извођење је постало скупо због малог броја студената који уписују програме.

Препоруке за унапређење:

Рационализовати број и садржај студијских програма. Интегрисати сродне програме. Размислити о креирању и извођењу мултидисциплинарних програма међу факултетима Универзитета (такви примјери већ постоје на Универзитету), али и интернационалних програма бар са државама у региону због језичких ограничења.

У циљу повећања атрактивности Универзитета за стране студенте, интернационализације и повећања видљивости размотрити могућност организовања студија на енглеском језику – овдје такође размислити о заједничком програму.

Анализирати могућност аплицирања за фондове ЕУ у области развоја високог образовања и сарадње са универзитетима у креирању програма на енглеском језику (енглески се наводи јер се већина интернационалних програма изводи на овом језику).

Повећати број предмета и активности кроз које студенти унапређују стране језике. Обавезна настава и провјера знања. Инсистирати на унапређењу способности студената да користе литературу на страним језицима у савладавању обавеза писању радова, те њихових комуникацијских способности. Унаприједити видљивост и атрактивност студија за студенте из иностранства.

Универзитет би требало да покрене иницијативу да се по факултетима и на Универзитету оснују алумни организације као самостална удружења, а све с циљем јачег и квалитетнијег утицаја релевантног сектора заинтересоване јавности на доношење и иновирање студијских програма, других најзначајнијих прописа на Универзитету и факултетима (Статут, Стратегија), промовисања студентске праксе и запошљивости студената.

Ниво испуњености захтјева:	I	II	III	IV
-----------------------------------	---	----	-----	----

A.10 Периодично вањско осигурање квалитета
 Захтјеви ЕСГ стандарда 1. 10 и РС/БиХ критеријума Т.10.1

Добре стране:

Универзитет је први пут акредитован 2013. године након чега је израђен План накнадних активности у сврху реализације препорука у извјештају о акредитацији о чијој реализацији је Универзитет извјештавао Агенцију за акредитацију високошколских установа Републике Српске на годишњем нивоу. Као саставни дио поступка реакредитације урађене су независне рецензије 16 студијских програма. Универзитет је реализовао препоруке из претходног поступка акредитације, а такође су припремљени и планови за унапређење настали на основу препорука у извјештајима рецензената. Током посјете је у разговору са менаџментом студијских програма потврђено да су бројне препоруке дате у оквиру рецензија већ реализоване гдје су неке препоруке реализоване у међувремену кроз већ започете пројекте, али је и значајан дио препорука рецензената препознат од стране менаџмента као утемељен, те реализован у веома кратком року. Највећи дио преосталих препорука је препознат као дио развојних стратегија студијских програма.

Слабе стране:

Иако Универзитет реално посједује доказе о реализованости највећег дијела захтјева критеријума и стандарда за акредитацију, исто није адекватно представљено у документацији припремљеној за акредитацију или путем званично доступних информација на веб страницама факултета (ранано стање у пракси је боље од онога што је у документацији).

Препоруке за унапређење:

Документацију за акредитацију припремити на начин да покаже реалне доказе за испуњеност критеријума тамо гдје су доступни (записници, листе присуства са састанака и др.).

Ниво испуњености захтјева:	I	II	III	IV
-----------------------------------	----------	-----------	------------	-----------

3.2 Извјештај о акредитацији студијских програма

Екстерна евалуација студијских програма урађена је на бази:

- 32 рецензије укупно 16 студијских програма од стране независних, анонимних рецензената, угледних стручњака из ужих научних области студијских програма који су били предмет посматрања,
- 16 планова за унапређење које су студијских програми припремили на основу извјештаја рецензената,
- посјете високошколској установи и увида у реално стање обављеном од стране комисије стручњака.

Студијски програми евалуирани су у односу на Критеријуме за акредитацију студијских програма првог и другог циклуса студија и то:

- 1. Политика осигурања квалитета студијских програма (1.1, 1.2, 1.3),
- 2. Креирање и усвајање студијских програма (2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6),
- 3. Учење, поучавање и вредновање усмјерени на студента (3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 3.7),
- 4. Упис и напредовање студената, признавање и сертификавање (4.1, 4.2, 4.3),
- 5. Људски потенцијала (5.1, 5.2, 5.3, 5.4),
- 6. Ресурси и финансирање (6.1, 6.2, 6.3, 6.4, 6.5),
- 7. Управљање информацијама о студијским програмима (7.1, 7.2),
- 8. Информисање јавности о студијским програмима (8.1),
- 9. Континуирано праћање, периодична евалуација и ревизија студијских програма (9.1, 9.2, 9.3, 9.4) и
- 10. Мобилност академског особља и студената (10.1, 10.2, 10.3).

Назив студијског програма:	Ниво студија:	Назив(и) излазних квалификација:		
Архитектура	Први циклус	Дипломирани инжењер архитектуре - 240 ЕЦТС		
ДОБРЕ СТРАНЕ:				
<p>Студијски програм је атрактиван и има развијене планове и програме студија и стабилну уписну и кадровску политику. Сва релевантна документација постоји и јавно је доступна.</p> <p>Дипломирани студенти су имали значајну пролазност (запошљавање) на тржишту рада, но сада већ има мање прилика за квалитетно запошљавање архитеката, што ипак није умањило интерес за овај студиј.</p> <p>Што се тиче ревизије планова и програма, они се периодично раде у консултацијама са релевантним актерима, што укључује и тржиште рада, као и представнике алумнија.</p> <p>Алумни као (формална организација) не постоји, али се изграђује традиција комуникације са ранијим дипломантима, што се ради на иницијативу наставног особља.</p> <p>Осигурање квалитета је, као и на осталим факултетима и студијским програмима, релативно млада област, којом се дјелимично баве задужени продекани, но примјећује се тежња да се ниво квалитета стално подиже и усклађује са европским образовним трендовима.</p> <p>Оцјењивање студената се врши у складу са процедурама.</p> <p>Студенти су добро информисани о свим новостима и дешавањима. Периодично се штампају брошуре и слични материјали. Информациони систем одлично функционише на цијелом универзитету, па самим тим и на овом факултету.</p> <p>Студентски парламент укључује студенте са овог студијског програма.</p>				
СЛАБЕ СТРАНЕ:				
<p>Недовољни просторни капацитети, јер је факултет смјештен на двије локације, те постоје тешкоће у складиштењу опреме, мада се назиру рјешења у обезбјеђењу простора.</p> <p>Мобилност студената је недовољно развијена, као и мобилност наставника. Библиотечки и читаонички капацитети такође нису потпуно задовољавајући.</p> <p>Сарадња с привредом и праксом постоји, али је недовољна.</p>				
ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ:				
<p>Унапређење просторних ресурса студијског програма и факултета у цјелини.</p> <p>Предлаже се боља организованост студентске праксе, у смислу конкретнијих договора да послодавцима о томе које тачно компетенције студент може изградити приликом боравка на пракси и која конкретна знања, зависно од капацитета послодавца.</p> <p>Предлаже се побољшање и развој прилика за цјеложивотно учење. Студенти су исказали жељу да уче више о вјештинама које подстичу самозапошљавање. С обзиром на повећан број незапослених архитеката, савладавање ових вјештина се намеће као императив.</p> <p>Размотрити могућност формирање алумни организације и боље кориштење капацитета које могу пружити ранији студенти овог факултета, а који су се добро позиционирали у пракси.</p> <p>Унапређење организованости у осигурању квалитета.</p> <p>Предлаже се охрабривање студената да се укључе у програме мобилности, посебној јер овај студијски програм изискује сталну модернизацију и праћење свјетских трендова.</p>				
НИВО ИСПУЊЕНОСТИ ЗАХТЈЕВА:	I	II	III	IV

Назив студијског програма:	Ниво студија:	Назив(и) излазних квалификација:
Ликовна умјетност	Први циклус	дипломирани ликовни умјетник – 240 ЕЦТС, сликар, дипломирани ликовни умјетник – 240 ЕЦТС, графичар, дипломирани ликовни умјетник – 240 ЕЦТС интермедијални умјетник дипломирани графички дизајнер – 240 ЕЦТС
ДОБРЕ СТРАНЕ:		
<p>Реализоване бројне препоруке из рецензија, остварана сарадња са послодавцима, усвојена стратегија комуникације, усвојени нови силабуси у складу са препорукама рецензената. Студенти су задовољни вредновањем ваннаставног рада, постоји систем награђивања студената.</p> <p>Постоје сви документи о начину усвајања студијских програма, а у креирању студијских програма у обзир се узимају и мишљења заинтересираних страна. Циљеви и исходи учења наведени. Настоји се систематизирати кадар у складу са потребама, а планирају се уштеде те формирање властитог кадра. Наставни кадар се упошљава према утврђеним процедурама. Стално се врши праћење и евалуација наставног плана и програма. Учење, подучавање и оцјењивање је усмјерено на студенте. Студенти су укључени у креирање студијских програма, у процес осигурања квалитете те у управљачка тијела. Студенти су упознати са начином оцјењивања и улагања жалби. Студијски програм је усклађен са акредитираним програмима у иностранству, а рачунање и дођела ЕЦТС бодова се врши по европској методологији рачунања. Академија улаже у физичке ресурсе. Информације доступне на веб страници Академије. Врши се самоевалуација, доступни су годишњи извјештаји и планови рада.</p> <p>Академија Сарађивати са Министарством просвјете у вези са израдом НПП за основне и средње школе, односно, са допунама Правилника о врсти стручне спреме наставника и стр. сарадника у основним и средњим школама, тј. усклађивања излазних квалификација и исхода учења са конкретним потребама образовног процеса у основним и средњим школама (покренули).</p>		
СЛАБЕ СТРАНЕ:		
<p>Недовољан обим заједничких пројеката са домаћим и страним субјектима, а са циљем прибављања финансијске користи. Недовољна повезаност са заинтересованим странама у процесу креирања студијског програма и праћења исхода учења и усклађености са потребама тржишта. Неусклађеност методика (степеновање), те мијешање дидактике и методике. Студенти нису у довољној мјери укључени у креирање студијских програма. Недовољни физички ресурси посебно за Сликаство и Графички дизајн. Недовољна мобилност студената и академског особља. Нејасна процедура праћења оптерећености властитог и гостујућег кадра. Свршени студенти указују да су имали недостатак наставе методике и педагогије, те да ове предмете треба јачати будући да многи студенти траже посао у систему образовања. Сугеришу да би требало да се врати предмет ликовна култура у средње школе. Сматрају да би Академија требало да покрене иницијативу за сарадњу са праксом.</p>		
ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ:		

Унапређење просторних капацитета. Јачање властитих кадровских ресурса.

Извршити ревизију постојећег НПП с циљем прецизирања исхода учења у погледу наставничких компетенција. Повезати се са Филозофским факултетом с циљем реализације програма педагошке праксе за студенте (с обзиром да највећи број дипломираних студената запослење пронајду у школама). Израдити план развоја који би обухватио и физичке и људске ресурсе. Омогућити развијање и унапређење компетенција административног особља. Више промовисати значај мобилности студената и наставног кадра, те радити евалуације након размјена. Активно пратити потребе тржишта и ући у јавно-приватна партнерства. Размислити о пракси у привредним субјектима који се баве различитим врстама дизајна. Формирати тим за развој који би активно пратио развојне пројекте и промовирао исте унутар Академије и према тржишту рада (јавно-приватно партнерство).

НИВО ИСПУЊЕНОСТИ ЗАХТЈЕВА:	I	II	III	IV
----------------------------	---	----	-----	----

Назив студијског програма:	Ниво студија:	Назив(и) излазних квалификација:
Економија и пословно управљање	Први циклус	дипломирани економиста – 240 ЕЦТС
ДОБРЕ СТРАНЕ:		
<p>Студијски програм има обавезну стручну праксу у два модела за студенте која носи 2 ЕЦТС и без које није могуће дипломирати. Студијски програм има потписане уговоре са послодавцима, студенти су након прве године ове праксе и позитивно су оцијенили концепт стручне праксе, а један број студената је посредством стручне праксе пронашао посао. Представници праксе позитивно оцјењују сарадњу са студијским програмом, и њихову иницијативу за сарадњу, сматрају да су активно учествовали у реализацији стручне праксе. Имају активан каријерни-алумни центар.</p> <p>Факултет организује конференције у којима учествују и актери из привреде, међународну конференцију и подржава укључивање у међународне пројекте.</p> <p>Највећи дио наведеног није директно подржан финансијски од стране менаџмента Универзитета. Према оцјени рецензента Факултет има разрађен систем информисања студената о распложивим ресурсима и план обука које се редовно освјежавају. Поступак објављивања информација садржан је у Политици односа с јавношћу. Информације релевантне за студент објављују се у Водичу за бруцоше. Кретање броја и праћење структуре студената који се уписују на студиј и завршавају се прати на нивоу катедри а тек онда на нивоу организационе јединице. Према структури капацитета која је као информација уврштена у образац пријаве и оцијењена од стране рецензента, као и изјави управе Факултета ресурси су одговарајући. На нивоу Факултета основани су центри, Центар за пројектни менаџмент и Центар за подухватништво и иновације</p> <p>Редовна међународна конференција такође осигурава простор за објављивање радова.</p> <p>Часопис <i>Acta Economica</i> за објављивање чланака, али без финансијске компензације за објављивање радова наставника и студената.</p> <p>Организациона јединица има развијене јасне и транспарентне процедуре и критерије усаглашене са Законом који се односе на запошљавање на запошљавање и ангажовање наставника и сарадника.</p> <p>Факултет има добру праксу осигурања спонзорских средстава за обнову физичких ресурса, сала и амфитеатра (спонзор се „потписује“ кроз име амфитеатра или сале која је реновирана његовим новцем). Факултет има лифт који користе искључиво особе са инвалидитетом.</p>		
СЛАБЕ СТРАНЕ:		
<p>Процес оцјењивања врши се превасходно и примарно кроз оцјене студената за које су достављени примјери образаца, али не и извјештаји и резултати.</p>		

Анализа оптерећености се врши у контексту планирања извођења наставе за академску годину, али се резултати у смислу преоптерећености оцјењују на Вијећу. Међутим обје мјере нису до краја доведене у смислу начина на који се поступа код негативних оцјена.

Факултет има мањак простора у који је смјештена библиотека, односно са великим бројем старих издања и радова који заузимају значајан простор. Неусаглашеност форме и елемената докторских и мастер радова (структура, број извора, цитираност).

ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ:

Приступити систематичној оцјени пролазности студената која би требала послужити као подлога за оцјењивање наставника (до сада то није био случај).

Организовати излазну анкету са студентима који су дипломирали.

Ријешити проблем одлагања – отписивања издања која заузимају простор у библиотеци.

Утврдити и држати се стандарда за објављивање и цитирање радова. Успоставити комуникацијске стратегије.

НИВО ИСПУЊЕНОСТИ ЗАХТЈЕВА:	I	II	III	IV

Назив студијског програма:	Ниво студија:	Назив(и) излазних квалификација:		
Рачунарство	Први циклус	Дипломирани инжењер електротехнике-240 ЕЦТС		
ДОБРЕ СТРАНЕ:				
<p>Студијски програм конципиран је у складу са савременим стандардима струке. Студенти су врло задовољни односом са наставним особљем. Запошљивост дипломираних студената је 100%, а многи студенти добијају понуде за запослење и током студирања.</p> <p>Интензивна сарадња са привредом која може послужити као примјер добре праксе. Представници привреде и праксе позитивно оцјењују свршене студенте овог студијског програма, изјашњавају се да запошљавају искључиво инжењере са Универзитета у Бањој Луци, те сматрају да тржишту рада недостаје још оваквих кадрова. На студијском програму предају стручњаци из праксе. Привреда и пракса учествује у развоју студијских програма.</p> <p>Препоруке рецензена су у значајној мјери већ реализоване или су таквог карактера да се претежно односе на ниво Универзитета, а за преостале је сачињен детаљан План реализације препорука.</p>				
СЛАБЕ СТРАНЕ:				
Потребно је стимулусати финансијски рад људи из праксе на Универзитету. Студијски програм суочен је са недостатком стручног кадра због велике потражње на тржишту рада и разлика у цијени рада.				
ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ:				
Потребно је радити на јачању кадровских капацитета, будући да је тешко задржати кадар у овој области због велике потражње на тржишту рада. Успоставити комуникацијске стратегије.				
НИВО ИСПУЊЕНОСТИ ЗАХТЈЕВА:	I	II	III	IV

Назив студијског програма:	Ниво студија:	Назив(и) излазних квалификација:		
Српски језик и књижевност	Први циклус	Дипломирани професор српског језика и књижевности - 240 ЕЦТС		
ДОБРЕ СТРАНЕ:				
<p>Студијски програм је у цјелости ослоњен на властити кадар, док су гостујући професори укључени само на другом и трећем циклусу студија. Академско особље мотивише студенте да учествују у анкетирању студената. На тематским сједницама анализирају се резултати анкете. Студијски програм се редовно иновира и развија. Академско особље ради са студентима на професионалној оријентацији студената. Потписани бројни споразуми са угледним научним и стручним институтима и установама из области славистике. Факултет сноси трошкове публикација свог наставног особља. Студенти су задовољни литературом и приступом литератури. Представници привреде и праксе позитивно оцјењују сарадњу са студијским програмом. Алумнији сматрају да их је факултет научио критичком мишљењу и томе како да уче.</p> <p>Студијски програм креиран, усвојен и унапређен у складу са законским процедурама. Наставни план адекватно конципиран. Дефинисани образовни циљеви и исходи учења. Врши се шира расправа приликом креирања студијских програма. Евалуација се врши кроз анкетирање, ревизије и сл. студенти другог и трећег циклуса су у обавези да учествују у научно-истраживачком раду. Студенти су информисани о својим правима и обавезама. Промовише се мобилност. Упошљавање се врши према законским процедурама. Информације се редовно објављују на веб страници.</p>				
СЛАБЕ СТРАНЕ:				
<p>Студенти сматрају да факултети треба више да се укључе у подршци мобилности студената, те да им је потребно још стручне праксе. Алумнији такође сматрају да је потребно више праксе.</p> <p>Дјелимично дефинисани исходи учења у појединим силабусима. Израчунавање ЕЦТС бодова није јасно прецизирано, као ни оптерећење студената. Не постоје подаци о начину учешћа студената у креирању студијског програма, а нема ни података о њиховом присуству настави. Нема података да ли се прати задовољство субјеката који запошљавају свршени кадар с циљем указивања на можебитне потребе измјене НПП и сл. Нема правних аката о НИР наставника и сарадника. Библиографски подаци оскудни. Није наведено да ли су завршни радови подвргнути провјери у циљу спречавања плагијаризма. Недостају јасне процедуре за праћење и напредовање административног особља. Недостаје стратегија комуницирања са јавношћу.</p>				
ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ:				
<p>Више стручне праксе. Уједначити силабусе, израчунати коефицијент оптерећености студената и ускладити са бројем ЕЦТС бодова. Дефинисати исходе учења за све силабусе. Развијати процедуре и промовисати културу антиплагијаризма. Дефинисати оптерећење код завршног рада који носи 6 ЕЦТС. Успоставити базу за НИР и представити резултате на страници ФФ. Промовисати међународну сарадњу. Формирати фонд за подстицање НИР. Развијати библиотеку, израдити комуникацијску стратегију. Ускладити НПП са потребама праксе и тржишта. На основу препорука студената, постоји потреба увођења нових метода поучавања, те чешћих провјера знања. Подстицати међународну размјену. Успоставити комуникацијску стратегију.</p>				
НИВО ИСПУЊЕНОСТИ ЗАХТЈЕВА:	I	II	III	IV

Назив студијског програма:	Ниво студија:	Назив(и) излазних квалификација:		
Психологија	Први циклус	Дипломирани психолог – 180 ЕЦТС		
ДОБРЕ СТРАНЕ:				
<p>Студијски програм је креиран, усвојен и наупређује се у складу са законским процедурама. Студијски програм је конципиран у складу са стандардима струке у европском простору високог образовања (<i>EuroPsy</i>). Компатибилан је са другим студијским програмима из региона што олакшава мобилност. Јасно су дефинисани образовни циљеви и исходи. Мобилност је задовољавајућа. Евалуација наставног процеса се проводи кроз редовно анкетање студената. Студенти су укључени у тијела одлучивања. Упис у складу са законским актима. Јасне процедуре о упошљавању и напредовању упосленика. Врши се праћење и самоевалуација. У посљедње двије године уложено у мобилност, све већи број студената који одлазе у размјену, те студенте који долазе на више године, раде на размјени наставника. На основу разговора са академским особљем уочен је примјетан је значајан искорак у по питању међународне размјене академског особља. Позитивно је препозната нова пракса награђивања наставника који су објавили радове у часописима са <i>Impact</i> фактором. Студенти су директно учествовали у развоју студијског програма и то не само преко студентских организација, него су консултовани сви студенти са студијског програма. Студенти су врло задовољни сарадњом са професорима и сматрају да су добро информисани о могућностима мобилности, те такође учествују у научно-истраживачким пројектима са професорима. Представници привреде интензивно сарађују са студијским програмом, имају заједничке пројекте и учествују у развоју НПП. На страници Филозофског факултета се налазе информације о обавезним и изборним предметима, седмичном оптерећењу и ЕЦТС бодовима.</p>				
СЛАБЕ СТРАНЕ:				
<p>Недостатак просторних капацитета. Студенти указују на недостатак литературе из области психологије у библиотеци. Нема доказа о систематском консултовању заинтересираних страна о потреби прилагођавања наставних планова и програма студијског програма. Нема формалног Алумни центра. Нема јавно доступног документа путем којег би се заинтересирани стране могле упознати са образовним циљевима студијског програма (нису још израђене компетенције кроз праксу, рађено кроз струковно удружење). Студенти немају довољно праксе (Извјештај о самоевалуацији из 2017. године не сматра да су једнодневне посјете довољне за праксу). Архитектонске баријере за студенте са инвалидитетом. Недовољна величина читаонице.</p> <p>Рачунари у учионицама немају приступ интернету. Библиотека није претплаћена на неку од база.</p>				
ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ:				
<p>Потребно је наставити са праксом награда за особље које је објављивало у индексираним часописима, као и награде за учешће у међународним пројектима. Пратити потребе тржишта рада, тј. пратити усклађеност програма са тржишним потребама. Омогућити наставу на страном језику. Пратити исходе интернационализације. Јачати просторне капацитете.</p>				
НИВО ИСПУЊЕНОСТИ ЗАХТЈЕВА:	I	II	III	IV

Назив студијског програма:	Ниво студија:	Назив(и) излазних квалификација:
Општи наставнички	Први циклус	Дипломирани професор физичког васпитања -240 ЕЦТС
ДОБРЕ СТРАНЕ:		
<p>Успостављене процедуре за креирање студијских програма у којима учешће узимају и студенти и сви заинтересирани субјекти. НПП усклађен са научним и образовним стандардима сродних научних области. Циљеви и исходи су прецизирани и упоредиви су са истим или сличним програмима у Српској, БиХ и иностранству. Такођер, НПП усклађен са праксом и реализацијом практичне наставе. Академско особље мотивисано за рад. Код креирања и ревизије студијских програма у обзир се узимају резултати анкетирања студената, бивших студената, субјеката који запошљавају предметни кадар. Упис је на основу важећих законских процедура. Процедуре признавања квалификација у складу са Лисабонском конвенцијом. Студенти добијају и додаток дипломи са прецизнијим информацијама о студију. Билатерални уговори са неколико универзитета из Европе. Људски ресурси у складу са важећим актима који то прописују. Улаже се у подмлађивање кадра. Физички ресурси у складу са стандардима, а додатно се реализурају инфраструктурни пројекти. Уговорни односи о кориштењу физичких ресурса. Поступили у складу са препорукама из прве акредитације и усмјерили се на склапање уговора са различитим субјектима из сродних области. Пракса позитивно оцјењује сарадњу са студијским програмом, потписани уговори, студентни имају методичку праксу и праксу у спортским клубовима. Алумнији сматрају да се студијски програм развијао и да сада студенти имају више праксе.</p>		
СЛАБЕ СТРАНЕ:		
<p>Студенти указују да је потребно унаприједити дидактичка помагала (већи број лопти, опреме и др.). Алумнији сматрају да недостаје праксе предузетништва. Курикулуми програма наставних предмета нису видљиви на страници ФВВИС. Нема линкова за приступ одређеним документима и правилницима. Процедуре осигурања права студената (жалбе и подршка) нису видљиви на страници Факултета. Нема видиљиве повратне информације о укључености студената у научно-истраживачки рад. Подручје мобилности и међународне сарадње није довољно развијено. Нејасно да ли се настава изводи на страним језицима. Недовољна активност по питању пријава пројеката који се финансирају из фондова ЕУ. Није видиљиво да ли помоћно и административно особље има право на напредовање и усавршавање. Не постоји план усавршавања наставног особља. Несистематска размјена административног особља. Недовољно информисање јавности. Непостојање стратегије комуникације са јавношћу. Нису реализиране шире мјере за унапређење и наставни планови су условљени НПП образовних установа.</p> <p>Различите научне области у Министарству и на Универзитету.</p>		
ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ:		
<p>Поправити грешке на веб страници и радити на креирању стратегије комуникације са јавношћу. Побољшати видљивост на друштвеним мрежама. Развити стратегију промоције мобилности студената, наставника и административног особља. Омогућити презентацију повратних информација након размјена у циљу стицања нових знања и промовирања мобилности. Омогућити помоћном и</p>		

административном особљу напредовање и развијање компетенција. Пратити потребе тржишта рада и размислити о различитим видовима практичне наставе. Идентификовати и развити излазне компетенције у погледу спорта за ђецу са инвалидитетом (инклузија у школама). Формирати тим за развој који би активно пратио развојне пројекте и промовирао исте унутар факултета и према тржишту рада (јавно-приватно партнерство).

НИВО ИСПУЊЕНОСТИ ЗАХТЈЕВА:	I	II	III	IV
----------------------------	---	----	-----	----

Назив студијског програма:	Ниво студија:	Назив(и) излазних квалификација:
Производно машинство	Први циклус	Дипломирани инжењер машинства - 240 ЕЦТС

ДОБРЕ СТРАНЕ:

Студијски програм је препознатљив и један од успјешних студијских програма у окружењу. Препознат и професионалан наставни кадар факултета. Студијски програм интензивно сарађује са привредом и праксом, академско особље ради и усавршава се је у привреди (значајан број стручних, научних радова и истраживања остварен је у сарадњи са привредом). Студенти остварују стручну праксу у предузећима из уже области. Студијски програм је иновiran на бази препорука привреде и праксе. Настава се одвија у адекватним просторијама, са адекватним ресурсима (учила, опрема и кадрови). Врхунски су опремљене лабораторије, библиотеке и читаонице које превазилазе регионални просјек. Континуирана је заинтересованост студената за овај студијски програм. Сечене компетенције су студената одговарају потребама тржишта рада, што омогућава висок степен запошљивости ових кадрова. Наставника и сарадника има довољан број. Све политике и процедуре су јасно дефинисане и јавно искомунициране. Факултет је препознатљив по организацији науних скупова и сарањи са привредом (успостављен Центра за сарадњу са привредом).

СЛАБЕ СТРАНЕ:

Постојећа веб страница факултета, мада унапријеђена, још увијек има значајне могућности за унапређење. Није јасно успостављена алумни организација организационе јединице, те се не користе довољно искуства свршених студената, иако су ова искуства изузетно значајна. Мада је студијска пракса заступљена, по мишљењу привреде и студената, постоји могућност за унапређење исте.

ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ:

Изнаћи нове комуникационе канале усмјерене ка студентима (кориштење друштвених мрежа и др.). Постојећу веб страницу допунити садржајима (редовним линковима ка привредним субјектима, огласима везаним за послове, конкурсе у области машинства и др.), као и водити рачуна о заштити личних података студената, наставника и запослених. Детаљније вршити праћење студентске праксе као и вредновање исте.

Користити искуства алумни организације.

НИВО ИСПУЊЕНОСТИ ЗАХТЈЕВА:	I	II	III	IV
----------------------------	---	----	-----	----

Назив студијског програма:	Ниво студија:	Назив(и) излазних квалификација:
Стоматологија	Интегрисани (I и II циклус)	Доктор стоматологије- 360 ЕЦТС
ДОБРЕ СТРАНЕ:		
<p>У оквиру студијског програма Стоматологије, организована је Дентална клиника, гдје је непосредним увидом комисије константована најсавременија опрема, повезаност са тржиштем и задовољене потребе студената за стручном праксом. Препознат и професионалан наставни и менаџерски кадар факултета и студијског програма.</p> <p>Алумнији позитивно оцјењују развој студијског програма, посебно формирање Денталне клинике. Студенти и друге заинтересоване стране могу учествовати у креирању студијских програма. Настава се састоји од обавезне и изборне теоријске наставе, праксе и клиничког стажа. Студенти упознати са правима и обавезама. Студенти су укључени у НИР. Одржава се годишњи научно-стручни скуп. Склопљени уговори са неколико установа, а у вези са обављања праксе. Редовно се врши анкетање. Активан алумни. Студенти укључени у управљачке структуре. Промовише се међународна сарадња. Постоји координатор за међународну сарадњу. Студенти учествују у размјенама, а наставници у међународним пројектима. Одговарајући физички ресурси. Библиотека има приступ одређеним базама. Ажуриране веб странице. Годишње се израђују извјештај о раду, те програм рада.</p> <p>Лиценциран студијски програм, побољшани силабуси, пракса добила значајнију улогу. Имају повратне информације од субјеката који запошљавају др. стоматологије, али ће побољшати тај сегмент у наредном периоду. Уложено у физичке ресурсе и изграђена дентална клиника. Уведен ФИС. Планови улагања се односе и на физичке ресурсе, али и на људске ресурсе у погледу упошљавања нових асистената.</p>		
СЛАБЕ СТРАНЕ:		
<p>Образовни циљеви нису дефинисани за све предмете, нити су наведени исходи учења. Није јасно како се проводи студентска пракса. Нема података о кориштењу резултата анкетања, нити података о евалуацији од стране субјеката који запошљавају свршене студенте. Нема података о мобилности наставника. Није наведена литература за значајан број предмета. Начин оцјењивања и структура оцјене нису наведени за све предмете. Подаци недоступни на веб страници. Процедура признавања ЕЦТС бодова није најјаснија. Недовољно развијен НИР. Нема прегледа улагања у инфраструктуру и ресурсе. Спорадично усавршавање административног особља. Не постоји стратегија комуникације са јавношћу. Нема података о мјерама које су проистекле из анализе самоевалуационог извјештаја, извјештаја о раду и сл. Професори немају уједначен метод испитивања и напредовања студената. Постоји потреба читаонице за студенте у просторијама кампуса.</p>		
ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ:		
<p>Дефинисати циљеве и исходе учења, а НПП учинити јавно доступним. Стимулисати студенте за НИР. Дефинисати структуру оцјене за све предмете. Користити резултате анкетања за унапређење образовног процеса, формирати алумни и вршити евалуацију код субјеката који запошљавају свршене студенте. Навести обавезну и додатну литературу. Уводити литературу на страним језицима. Укључивати студенте у креирање студијских програма и информирати их о њиховим правима.</p>		

Форсирати студентске размјене и мобилност академског особља. Признавање ЕЦТС након размјене. Размислити о увођењу наставе на енглеском или другим језицима. Унаприједити Правилник о научном усавршавању наставног особља. Повећати број публикација. Улагати у ресурсе и унаприједити сарадњу са привредом (фондовима). Радити на усавршавању административног особља. Учинити информације видљивима. Више информација на енглеском језику. Усвојити стратегију комуницирања. Користити самовалуационе извјештаје, извјештаје о раду, анкете студената у циљу побољшања студијског програма. Размотрити могућности допуна или унапређења новог НПП, те провести ширу расправу. Дефинисати и уједначити процедуре оцјењивања и напредовања за све катедре и све предмете, те пратити како се примјењују процедуре.

НИВО ИСПУЊЕНОСТИ ЗАХТЈЕВА:	I	II	III	IV
----------------------------	---	----	-----	----

Назив студијског програма:	Ниво студија:	Назив(и) излазних квалификација:
Биологија	Први циклус	Дипломирани биолог -240 ЕЦТС, студенти општег смјера и Професор биологије -240 ЕЦТС, студенти наставног смјера.

ДОБРЕ СТРАНЕ:

Студијски програм је израдио план унапређења на бази препорука рецензији, те . Постоје потребни ресурси за реализацију студијског програма (посебно ангажовање потребног броја наставника и сарадника), те потписани нови споразуми о сарадњи у сврху обављања студентске праксе (школе и друге институције). Студијски програм је адекватно опремљен за сврхе наставе и научно-истраживачког рада. Студијски програм дужи низ година има научну базу у природним резерватима, те развијену теренску наставу. Факултет има акваријум и виваријум гдје се обавља научно-истраживачки рад и експериментални рад са студентима. Сви дипломски радови се обављају кроз теренска или лабораторијска истраживања. Развијене су компетенције студената те тржиште рада препознаје и у довољној мјери прихвата дипло. Организациона јединица у погледу овог студијског програма је успоставила јасну комуникациону стратегију, посебно ка студентима као циљним групама (званични налог на друштвеним мрежама и др.).

СЛАБЕ СТРАНЕ:

Нису искориштене значајне могућности за унапређење сарадње са другим организационим јединицама Универзитета у погледу развоја ужих научних области.
 Недостатак материјала и опреме.
 Постојећа веб страница факултета, мада унапријеђена, још увијек има значајне могућности за унапређење.
 Није јасно успостављена алумни организација организационе јединице, те се не користе довољно искуства свршених студената овог студијског програма.

ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ:

Потребно је континуирано јачати кадровске ресурсе, унутрашњу и међународну сарадњу.

Континуирано радити на обезбеђењу напоходног материјала и опреме као и осавремењивању постојеће опреме.

Постојећу веб страницу допунити садржајима (редовним линковима ка привредним субјектима, огласима везаним за послове, конкурсе у области биологије и др.), као и водити рачуна о заштити личних података студената, наставника и запослених.

Користити искуства алумни организације.

НИВО ИСПУЊЕНОСТИ ЗАХТЈЕВА:	I	II	III	IV
----------------------------	---	----	-----	----

Назив студијског програма:	Ниво студија:	Назив(и) излазних квалификација:
Социјални рад	Први циклус	Дипломирани социјални радник – 240 ЕЦТС

ДОБРЕ СТРАНЕ:

Стручна пракса је врло заступљена кроз све године студија и износи 300 радних сати што је вредновано са 30 ЕЦТС. Постоје бројни споразуми закључени са послодавцима за стручну праксу студената, а од периода самоевалуације склопљено је још 25 уговора са послодавцима. Студијски програм континуирано ради на развоју и иновирању студијског програма, и развој је ишао у смјеру веће заступљености предмета из уже научне области и стручних предмета. Студијски програм је ослоњен на властити кадар и успио је да значајно смањи удио гостујућих професора. Прије креирања новог наставног плана и програма спроведена је анкета међу студентима и захтјеви студената за више стручне праксе су уважени, те је НПП иновирани. Студенти су задовољни ресурсима, приступу библиотеци, литератури и опреми. Привреда и пракса позитивно оцјењује свршене студенте, те интензивну сарадњу са студијским програмом.

СЛАБЕ СТРАНЕ:

Академско особље није потпуно задовољно подршком у научно-истраживачком раду. Свршени студенти указују да је током ранијих година већи број практичара био укључен у рад на студијском програму, те да је то био бољи приступ за рад са студентима.

Радити на реализацији препорука рецензента за унапређење студијског програма.

ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ:

Јачати ресурсе за подршку научно-истраживачком раду. Укључивати стручњаке из праксе у рад са студентима, као и стручњаке из иностранства са којима је студијски програм већ сарађивао.

НИВО ИСПУЊЕНОСТИ ЗАХТЈЕВА:	I	II	III	IV
----------------------------	---	----	-----	----

Назив студијског програма:	Ниво студија:	Назив(и) излазних квалификација:
Аграрна економија и рурални развој	Први циклус	Дипломирани инжењер пољопривреде за аграрну економију и рурални развој - 180 ЕЦТС
ДОБРЕ СТРАНЕ:		
<p>Студијски програм је припремио план унапређења на основу рецензентских извјештаја и већ је именована радна група за иновирање наставних планова и програма. На студијском програму постоји алумни организација и интензивна сарадња са дипломираним студентима. У неколико наврата је било истраживања тржишта рада, а планира се укључивање заинтересованих страна у иновирање наставних планова и програма. Факултет располаже едукативним центром. Ради се анализа улазних резултата студената (просјечне оцјене, из којих школа долазе). Студијски програм има сарадњу са партнером из Њемачке и сваке године студенти иду у размјену на завршној години студија (К1 програм) и студенти су врло заинтересовани за овај програм.</p> <p>На 3. години студенти одлазе на праксу 6 мјесеци на фарме у Њемачкој, упоредо с тим уче њемачки језик. Након тога уписују мастер студиј на оба факултета (у Њемачој и БиХ), факултет у БиХ признаје све предмете које горе положе и добијају двије дипломе.</p> <p>Примјер добре праксе је љетна школа коју студијски програм организује. Љетна школа је на енглеском и студент за мјесец дана може да положе понуђене предмете бесплатно.</p> <p>Студенти имају предмете пројектног планирања, предузетништва, као и оспособљавање студената за самозапошљавање што потврђују и студенти који имају жељу да се бави властитим агробизнисом. Студијски програм прати своје дипломиране студенте и има алумни организацију која би требало да прерасте у организацију на нивоу факултета.</p> <p>Процес праћења, евалуације и усклађивања студијских програма са политикама и стратегијом ВШУ описан у Стратегији за развој квалитета као и иновирање програма у складу са развојем потреба тржишта рада и захтјева интересних група. Процес оцјењивања и провјере знања усклађен са законом И Статутом УНИБЛ чл. 108 као и структура оцјењивања. Све разрађено у Правилима студирања на I и II циклусу студије (Вредновање рада студента ч. 44-47).</p> <p>Веза исхода учења на програмима и предметима и садржајем испита утврђена кроз Стратегију за осиграње квалитета, Обрасце за праћење квалитета и Упутство за израду и побољшање студијских програма. Студенти су на почетку семестра упознати са Правилима факултета и силабусима предмета. Већина предмета има страницу на којој се објављују информације и резултати испита.</p> <p>У свим документима је прецизно описана и дефинисана улога студената као и њихово релативно учешће у зависности од величине тијела или органа у које су укључени (Сенат, УО, Комитет за осигурање квалитета)</p> <p>Осим тога студенти имају и властиту организацију на коју Универзитет не може утицати и сами бирају руководство. Учествују у анкети и оцјењивању програма и наставника.</p> <p>Оцјена рада наставника проводи се углавном кроз оцјене и анкетирање студената.</p>		

Организује се пракса 2 пута по 15 дана И носи 5 ЕЦТС кредита. Ментор са факултета прави програм за праксу (годишње добије 10ак студената). Постоји особа (референт) за праксу који прави распоред студената И дођељује им ментора. Студент пише дневник праксе који прегледа И оцјењује ментор са факултета. Осим тога реализује се и практични дио рада са студентима у оквиру предмета – лабораторије или их воде наставници у привредне субјекте. Постојање огледне парцеле (земљиште) које се настоји користити као база за практичан рад студената.

СЛАБЕ СТРАНЕ:

Студијски програм нема читаоницу за студенте. Процедуре за жалбе и за оцјењивање студената морају бити детаљније дефинисане и потребно је пратити како се спроводе у пракси.

Не постоји формално усвојен документ о начину организације подршке и услова за НИР. Услови за напредовање директни су и најефикаснији начин да се осигура минимум који наставници могу осигурати.

Према обрасцу пријаве, осим међународних пројеката (IPA, HORIZON...) међународна сарадња се реализује и корз пројекте са субјектима из праксе, те са Министарством науке и технологије РС.

Једна особа у библиотеци оспособљена за коритштење/рад и уношење података у COBISS.

Примједбе и током претходне рецензије и акредитације – недовољно развијена активност НИР-а и укључивање резултата пројеката и истраживања у наставу. Међутим према изјавама током посјете у овом погледу су направљени значајни помаци.

ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ:

Потребно је интензивније повезати студијски програм са агробизнисом. Укључити и оспособити више особа за рад са COBISS-ом. Процедуре за жалбе и за оцјењивање студената требају бити детаљније дефинисане и потребно је пратити како се спроводе у пракси. Са друге стране истакнута је потреба да се приступи и систематичној оцјени пролазности студената која би требала послужити као подлога за оцјењивање наставника (до сада то није био случај). Организовати излазну анкету са студентима који су дипломирали.

НИВО ИСПУЊЕНОСТИ ЗАХТЈЕВА:

I

II

III

IV

Назив студијског програма:	Ниво студија:	Назив(и) излазних квалификација:		
Право	Први циклус	Дипломирани правник - 240 ЕЦТС		
ДОБРЕ СТРАНЕ:				
<p>Закључени уговори са бројним послодавцима. Предавачи из струке укључени у наставни процес. Студенти имају стручну праксу, али она није директно вредонавна ЕЦТС него посредно преко вредновања вјежби. Академско особље позитивно препознаје новчану стимулацију за научне радове, те чињеницу да су награђивани и наставници из специфичних научних области. Савремена опрема на факултету, судница за вјежбање студената, повезаност директним линковима са неколико судова међу којима је и Европски суд за људска права у Стразбуру која омогућава студентима и наставном особљу директно праћење суђења.</p>				
СЛАБЕ СТРАНЕ:				
<p>Академско особље указује на потребу већих улагања у студијске програме, ограничење финансијске природе одражава се на радно вријеме наставника због норматива Министарства, наставници стога не стижу да се баве научним радом током радног времена, него у своје слободно вријеме. Реформе норматива утицале би на развој научно-истраживачког рада. Нема довољно подршке наставном особљу при припреми и објављивању публикација. Студенти указују да ваннаставни рад није вреднован (дебате, такимичења, итд), те да их на појединим предметима оптерећује обавезно присуство настави.</p>				
ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ:				
<p>Потребно је обезбиједити веће учешће студената у креирању студијског програма, посебно када су у питању изборни предмета. Вредновати стручну праксу студената ЕЦТС бодовима, те наћи модалитет препознавања и вредновања различитих ваннаставних активности посебно оних које развијају критичко мишљење и тзв. <i>soft skills</i> код студената.</p> <p>Обезбиједити приступ електронским базама података из области правних наука. Обезбиједити рачунарску салу са већим бројем рачунара за потребе студената.</p> <p>Унапређивати међународну сарадњу, промовисати мобилност код наставника, сарадника и студената. Потребно је инсистирати да се резултати анкете разматрају на наставним вијећима.</p>				
НИВО ИСПУЊЕНОСТИ ЗАХТЈЕВА:	I	II	III	IV

Назив студијског програма:	Ниво студија:	Назив(и) излазних квалификација:		
Рударство	Први циклус	Дипломирани инжењер рударство - 240 ЕЦТС		
ДОБРЕ СТРАНЕ:				
<p>Неопходне процедуре, смјернице, правилници постоје и јавно су искомуницирани на Факултету.</p> <p>Студенти су упознати са наставним програмима и процедуром оцењивања путем јавног објављивања наставних програма на веб страници факултета, као и усмено на уводним предавањима за сваки предмет. На Рударском факултету, студијског програму Рударство, у протеклих пет година, није било жалби од стране студената на начин оцењивања. Рударство је традиција приједорског краја и због тога и релативно адекватан одзив када је у питању интерес студената (у односу на број учесник завршних година у регији). Физички ресурси су на задовољавајућем нивоу, али је потребно радити на њиховом сталном усавршавању. У релативно кратком периоду развоја Факултета, анкажован је довољан број наставника и сарданика у настави.</p> <p>Тржиште рада је препознало свршене студенте овог факултетате је значајна запошљивост у струци.</p>				
СЛАБЕ СТРАНЕ:				
<p>Сарадња с привредом може бити интензивнија, посебно с приватним сектором будући да је област рударства у значајном дијелу приватизована. Цијенећи чињеницу да је у академској 2018/19 години свега 17 студената уписало овај студијски програм, те да је тренд уписа опадајући.</p> <p>Размена студената је мало заступљена. Рударски факултет у Приједору је релативно млада установа те је недовољна наставна и научно-истраживачка препознатљивост овог студијског програма. Није усбојена јасна комуникациона стратегија. Недостатк финансијских средстава и слаба заинтересованост привредних субјеката.</p>				
ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ:				
<p>Интензивирати сарадњу с приватним сектором уз помоћ и посредовање Универзитета и других институција.</p> <p>Регионални концепт овог студијског програма проширити на шири и међународни концепт. Успоставити интензивнију сарадњу са раударским факултетима у земљи и окружењу.</p> <p>Студијски програм учинити атрактивним за студенте посебно кроз сарадњу са привредом и промоцију тзв. "сигурног запослења". Донијети јасну комуникациону стратегију и вршити континуирану промоцију овог студијског програма и циљу његове препознатљивости у ширим оквирима, путем међународних конгреса и периодичних публикација.</p>				
НИВО ИСПУЊЕНОСТИ ЗАХТЈЕВА:	I	II	III	IV

Назив студијског програма:	Ниво студија:	Назив(и) излазних квалификација:		
Шумарство	Први циклус	Дипломирани инжењер - 240 ЕЦТС		
ДОБРЕ СТРАНЕ:				
<p>Студијски програм већ има теренску наставу, а додатно је покренут програм стручне праксе и потписан споразум са јавним предузећем (развијен је програм стручне праксе и студент има ментора током боравка на пракси). Постоји интензивна сарадња са јавним предузећем које се бави шумарством. Континуирано се ради на промоцији студијског програма и сарадњи са средњим школама с циљем заустављања тренда опадања броја студената.</p> <p>Властитим кадром је покривена настава на студијском програму који се развио, те се смањује број гостујућих наставника.</p> <p>Наставно особље има задовољавајућу међународну размјену и учествује у бројним пројектима. Факултет оснива институт за шумарство и прераду дрвета.</p> <p>Постоји сарадња са праксом на начин да стручњаци учествују у предавању. Студентима се организује стручна пракса у локалним шумским газдинствима уз претпоставку неопходне заштите на раду. Организациона јединица организије међународни конгрес и публикује Гласник Шумарског факултета.</p>				
СЛАБЕ СТРАНЕ:				
<p>Недостатак властитог простора.</p> <p>Организациона јединица у погледу овог студијског програма није успоставила јасну комуникациону стратегију, посебно ка студентима као циљним групама.</p> <p>Постојећа веб страница факултета, мада унапријеђена, још увијек има значајне могућности за унапређење.</p> <p>Није јасно успостављена алумни организација организационе јединице, те се не користе довољно искуства свршених студената.</p>				
ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ:				
<p>Унаприједити просторне капацитете организационе јединице и студијског програма.</p> <p>Изнаћи нове комуникационе канале усмјерене ка студентима (кориштење друштвених мрежа и др.).</p> <p>Постојећу веб страницу допунити садржајима (редовним линковима ка привредним субјектима, огласима везаним за послове, конкурсе у области шумарства и др.), као и водити рачуна о заштити личних података студената, наставника и запослених.</p> <p>Користити искуства алумни организације.</p>				
НИВО ИСПУЊЕНОСТИ ЗАХТЈЕВА:	I	II	III	IV

Назив студијског програма:	Ниво студија:	Назив(и) излазних квалификација:		
Хемијско инжењерство и технологије	Први циклус	Дипломирани инжењер хемијске технологије- 240 ЕЦТС		
ДОБРЕ СТРАНЕ:				
<p>Студијски програм Хемијско инжењерство и технологије има дугогодишњу традицију у високом образовању, дипломирани инжењери овог студијског програма препознати су на тржишту рада у земљи и окружењу. Препознат и професионалан наставни кадар факултета. Студијски програм поседује сва неопходна документа и ресурсе за несметану реализацију, организацију и функционисање, као и све процедуре које се односе на креирање и усвајање студијских програма. Постоје врло јасно дефинисане процедуре креирања, доношења, измјене и одобравања студијског програма. Постоје докази о учешћу студената у свим процесима као и консултације са другим заинтересованим странама у појединим сегментима реализације овог студијског програма. Јасно је наглашено учешће студената у тијелима које имају ингеренције по питању студијских програма (ННВ и друга тијела). Програми се ослањају на институционалну стратегију Универзитета, израђују се тако да омогућавају несметано напредовање студената, мобилност студената и реализацију студентске праксе. Студијски програм има препознат научни часопис и скуп Савјетовање хемичара, технолога и еколога РС.</p>				
СЛАБЕ СТРАНЕ:				
<p>Организациона јединица у погледу овог студијског програма није успоставила јасну комуникациону стратегију, посебно ка студентима као циљним групама.</p> <p>Постојећа веб страница факултета, мада унапријеђена, још увијек има значајне могућности за унапређење.</p> <p>Свршени студенти указују на значајан удио општих предмета, те сматрају да више предмета или наставне јединице које предмети обрађују требају бити апликативне.</p> <p>Мада се за потребе овог студијског програма улаже у набавку савремене наставне или лабораторијске опреме, могуће је примјетити да је одређеној опреми потребно занављање.</p>				
ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ:				
<p>Изнаћи нове комуникационе канале усмјерене ка студентима (кориштење друштвених мрежа и др.). Постојећу веб страницу допунити садржајима (редовним линковима ка привредним субјектима, огласима везаним послове, конкурсе у области хемијског инжењерства и технологије и др.), као и водити рачуна о заштити личних података студената, наставника и запослених.</p> <p>Будућим измјенама наставног плана и програма, водити рачуна о наставним јединицама и практичним знањима и вјештинама која се преносе на студенте као студијског пракси у складу са дефинисаним планом и менторством.</p> <p>Израдити план набавке савремене лабораторијске и наставне опреме као и идентификовати потребе у погледу сервисирања и одржавања постојеће опреме и објеката.</p>				
НИВО ИСПУЊЕНОСТИ ЗАХТЈЕВА:	I	II	III	IV

3.3 Препорука за акредитацију

Након увида у комплетну достављену документацију, посјете високошколској установи и анализирања свих докумената, процедура и начина функционисања високошколске установе, те спровођења поступка оцјењивања, утврђен је сљедећи ниво испуњености захтјева стандарда и критеријума:

КРИТЕРИЈУМИ	НИВО ИСПУЊЕНОСТИ
A.1 Политика осигурања квалитета	IV
A.2 Израда и одобравање програма	III
A.3 Учење, подучавање и провјера знања усмјерени на студента	IV
A.4 Упис студената, њихово напредовање кроз студије, признавање и сертификација	IV
A.5 Људски ресурси	IV
A.6 Ресурси за учење и подршка студентима	IV
A.7 Управљање информацијама	IV
A.8 Информисање јавности	III
A.9 Стално праћење и периодична ревизија програма	III
A.10 Периодично вањско осигурање квалитета	IV

Након увида у достављену документацију, 32 рецензије студијских програма, 16 планова за унапређење које су студијских програми припремили на основу извјештаја рецензената, посјете високошколској установи и увида у реално стање обављеном од стране комисије стручњака:

СТУДИЈСКИ ПРОГРАМ	НИВО ИСПУЊЕНОСТИ
Архитектура	IV
Ликовна умјетност	III
Економија и пословно управљање	IV
Рачунарство и информатика	IV
Српски језик и књижевност	IV
Психологија	IV
Општи наставнички – физичко васпитање и спорт	IV
Производно машинство	IV
Стоматологија	IV
Биологија	IV
Социјални рад	III
Аграрна економија и рурални развој	IV
Право	IV
Рударство	III
Шумарство	III
Хемијско инжењерство и технологије	IV

На основу укупне оцјене квалитета Комисија даје препоруку Агенцији за акредитацију високошколских установа Републике Српске да, у складу са Правилником о акредитацији високошколских установа и студијских програма, високошколској установи Универзитету у Бањој Луци **изда рјешење** о акредитацији на 5 година за високошколску установу и препоручене студијске програме. Комисија на основу увида у независне рецензије студијских програма и обављене екстерне евалуације студијских програма пријављених за акредитацију **препоручује** за акредитацију студијске програме наведне у претходној табели чији су нивои испуњености захтјева III и IV.

Чланови Комисије:

Проф. др Митар Перушић, предсједник

_____

Проф. др Весна Бабић-Ходовић, члан

_____

Проф. др Јозо Чизмић, члан

_____

мр Сања Хајдуков, члан

_____

Лејла Хаирлаховић, МА, члан

_____